

ТРЕНДОВИ

ТРЕНДОВИ

www.stat.gov.rs

Трендови, I квартал 2018.

Издаје и штампа: Републички завод за статистику, Београд, Милана Ракића 5
Одговара: Миладин Ковачевић, директор

Уредник: Катарина Станчић

Рукопис припремили:

Горан Катић (Водећи индикатори, Цене)

Милена Стевовић (Бруто домаћи производ, Грађевинарство)

Исидора Јовандић (Спољна трговина, Унутрашња трговина, Туризам)

Катарина Станчић (Тржиште рада, Зараде, Индустијска производња)

Лектура: Богдана Милошевић и Јелена Савковић

Технички уредници: Звонко Штајнер, Сузана Јовановић и Александра Вучковић

Дизајн и израда корица: Александра Вучићевић

Републички завод за статистику, као главни произвођач и дисеминатор статистичких података, објављује велики број саопштења, индикатора, билтена итд. Мноштво публикација често ствара конфузију међу корисницима који, с друге стране, употребљавају статистичке податке како би проценили своје перформансе и ускладили их са другим економским субјектима и кретањима.

Будући да, осим ускостручних, велики број корисника није ни статистички, ни економски едукован, разноликост података код њих може изазвати збуњеност, неразумевање и погрешну процену приоритета, што често резултира отпором према информацијама.

С обзиром на то да је статистички систем веома комплексан и генерализован, дизајниран тако да задовољи специфичне субсекторске потребе за информацијама, у модерном друштву је неразумевање статистичких података честа појава. Информисање објављивањем „сувопарних“ статистичких података корисницима често није довољно пошто даје само парцијалну слику о макроекономији. Конкретно, показало се да традиционални начини приказивања података (табеле, саопштења итд.) не омогућавају брзо разумевање социоекономске стварности и не успевају да пренесу кључну поруку, нарочито када је број података велики. Често се дешава да се индивидуалне серије крећу у различитим правцима и понашају на први поглед контрадикторно, што компликује разумевање феномена.

Имајући у виду све наведено и пратећи светске тенденције у приказивању статистичких података, као и интересовања стручне јавности, нови број Трендова, поред традиционалног приказа заокружених података првог квартала, доноси и низ новина. Реч је о једном новом концепту приказивања најважнијих економских сигнала путем модерних и напреднијих графичких решења за презентовање и дисеминацију великог сета статистичких података. Оно што је важно напоменути јесте да је референтни период за све показатеље први квартал, осим за област Цене, које имају нешто другачију периодичку публикавања, па је њихово кретање приказано за полугодишњи период.

Критеријум одабира серија података био је пружање јасног увида у тренутну економску ситуацију и њену краткорочну еволуцију. Серије ће бити приказане кроз девет најважнијих статистичких области – Бруто домаћи производ, Индустијска производња, Грађевинарство, Спољна трговина, Унутрашња трговина, Цене, Тржиште рада, Зараде, и Туризам. Десетим сегментом ћемо приказати сет композитних водећих индикатора који имају могућност да са високим нивоом поузданости предвиде коњунктурна кретања и буду у функцији краткорочне прогнозе.

Стварање новог концепта Трендова за нас је велики изазов. Овај број је својеврсни пилот-пројекат и као такав подложен је даљим променама и корекцијама. Свесни смо да су у оваквим подухватима ненамерне омашке увек могуће, те смо отворени за све конструктивне сугестије како бисмо наш рад и надаље унапређивали и усклађивали са савременим глобалним тенденцијама.

Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију – укупно.

↳ Водећи индикатори	6
1. Бруто домаћи производ	10
2. Индустијска производња	12
3. Грађевинарство	16
4. Спољна трговина	19
5. Унутрашња трговина	25
6. Цене	28
7. Тржиште рада	31
8. Зараде	34
9. Туризам	37

Водећи индикатори

С циљем обезбеђивања боље дијагностике, селекције и евалуације макроекономских показатеља којима се најбоље може описати кретање домаће привреде, формиран је макроеконометријски систем композитних водећих индикатора привредне активности Србије. У питању су индикатори који имају могућност да са високим нивоом поузданости предвиде коњукурна кретања и буду у функцији кварталних и годишњих прогноза у кратком року. У наставку ће бити презентована фамилија водећих индикатора по секторима и одговарајуће прогнозе. Развијен систем композитних водећих индикатора привредне активности Србије производ је оригиналног аналитичко-истраживачког рада Републичког завода за статистику.

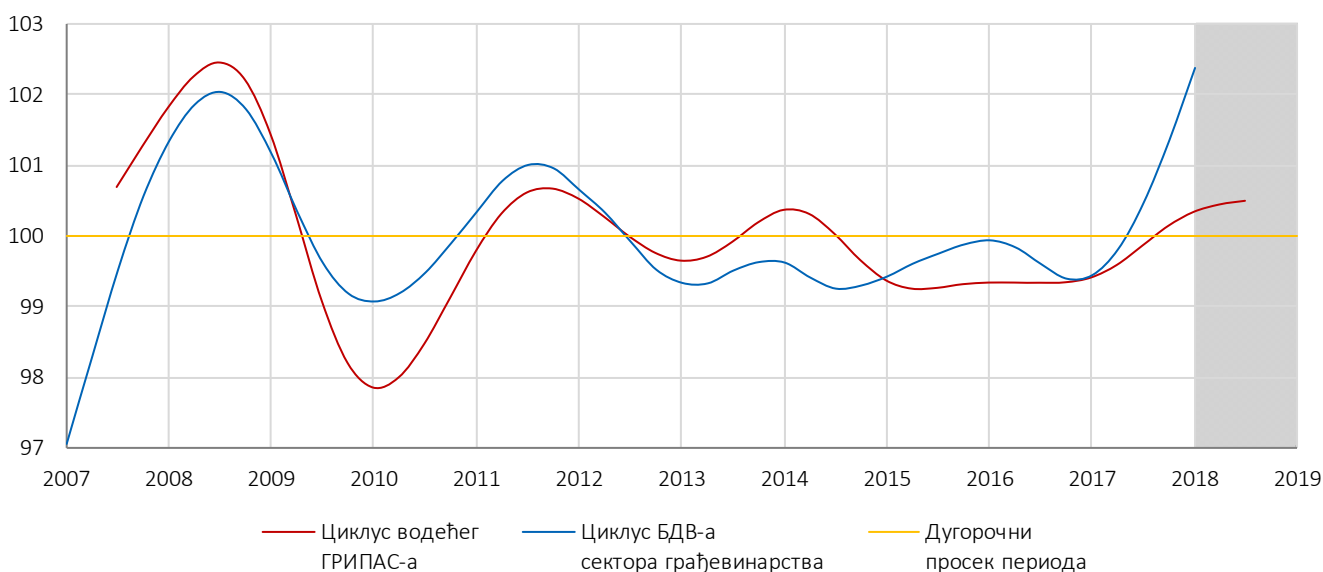
Грађевински индикатор привредне активности Србије – ГРИПАС

Композитни индикатор ГРИПАС предњачи циклусу бруто додате вредности грађевинарства у просеку за око два квартала, а његов основни задатак је детекција коњукурних кретања БДВ-а грађевинарства у наредном периоду. Будући да је високо корелисан са кретањем укупног броја одобрених грађевинских дозвола, укупног броја часова рада на градилиштима и бројем радника на градилиштима, индикатор ГРИПАС обухвата све релевантне утицаје на грађевинску активност.

На основу кретања овог индикатора, оцењено је да се у другом и трећем кварталу 2018. може очекивати благо успоравање раста БДВ-а грађевинарства.

Комбинованом применом ГРИПАС-а и извођењем модела квантитативне евалуације утицаја укупног броја одобрених грађевинских дозвола, часова рада на градилиштима и броја радника на градилиштима добијена је пројекција на основу које се очекује да ће годишња стопа раста БДВ-а грађевинарства за целу 2018. годину износити око 8,5%, а њен допринос укупној стопи раста БДП-а за око 0,4 процентна поена.

Графикон 1. Циклуси ГРИПАС-а и БДВ-а грађевинарства (Q1 2007 – Q3 2018), стандардизовани подаци

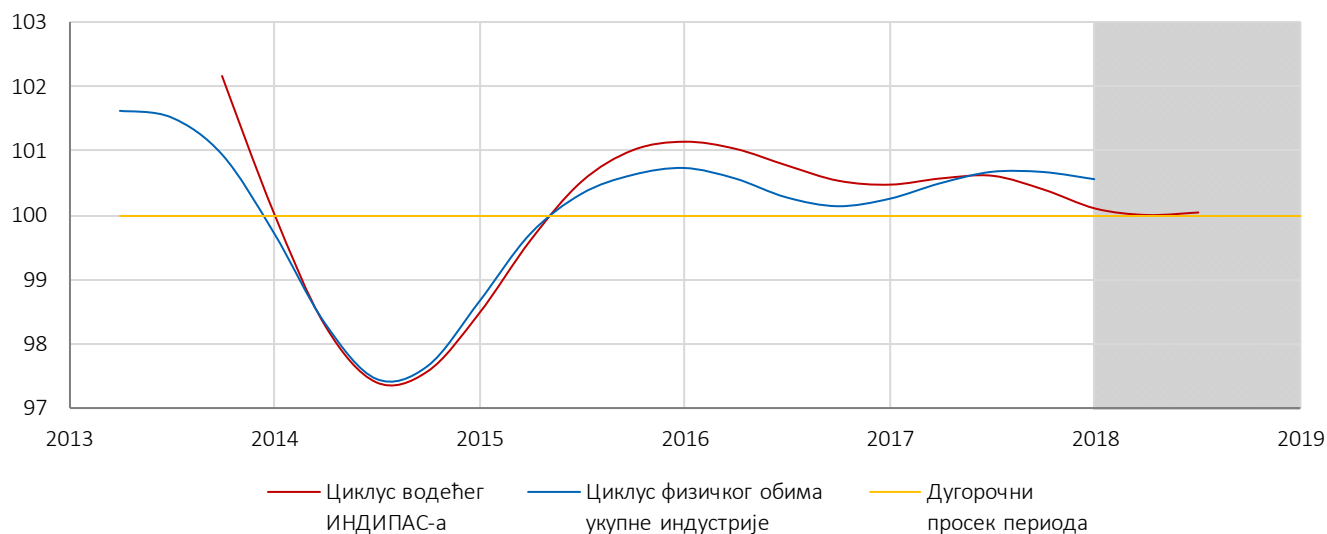

Индустријски индикатор привредне активности Србије – ИНДИПАС

Водећи индикатор индустријске производње – ИНДИПАС – има за свој коначни циљ прогнозу БДВ-а укупне индустрије за целу годину и омогућује антиципацију кретања индустријског сектора у наредна 2-3 квартала.

На основу кретања овог индикатора, оцењено је да се у 2. и 3. кварталу 2018. очекује успоравање раста физичког обима укупне индустрије, резултирајући просечном годишњом стопом раста од око 3,3%, за 2018. годину. Даљом применом модела изведена је и прогноза БДВ-а укупне индустрије за 2018. годину од око 3,8%, чији би допринос укупној стопи раста БДП-а износио око 0,8 п.п.

Графикон 2: Компарација циклуса водећег ИНДИПАС-а и физичког обима укупне индустрије, стандардизовани подаци (Q1 2014 – Q3 2018)

Трговински индикатор привредне активности Србије – ТИПАС

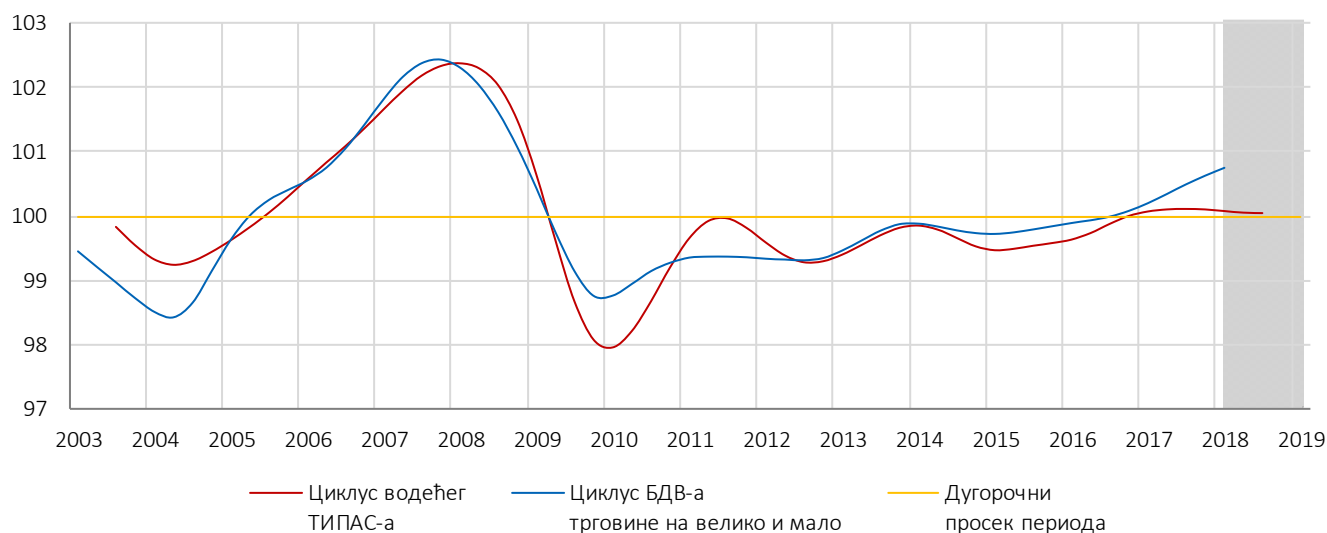
Композитни водећи индикатор трговинске активности – ТИПАС, предњачи кретању БДВ-а трговине на велико и мало у просеку за око шест месеци (два квартала) и шаље сигнале да ће у 2. и 3. кварталу 2018. трговинска активност на велико и мало ући у стагнатну фазу.

На основу кретања овог индикатора прогнозиран је међугодишњи раст кретања БДВ-а трговине на велико и мало у износу од око 4,3% за 2018. годину.

На основу добијене прогнозе БДВ-а трговине на велико и мало, изведен је и модел кретања укупних услуга, на основу којег се очекује раст БДВ-а сектора укупних услуга од око 2,5% до краја 2018. године.

Према томе, очекивани раст сектора БДВ трговине на велико и мало допринео би расту стопе БДП-а за око 0,7 п.п. (а расту стопе БДВ-а укупних услуга од око 1,4 п.п.), док би, с друге стране, БДВ укупних услуга допринео расту стопе БДП-а за око 1,2 п.п.

Графикон 3: Компарација циклуса водећег ТИПАС-а и БДВ-а трговине на велико и мало, стандардизовани подаци (Q1 2003 – Q1 2018)

Прогноза кретања пољопривредне производње – систем АГРИПАС

Прогноза кретања сектора пољопривреде, на основу система АГРИПАС, базира се на два међусобно интегрисана главна модела: моделу биљне производње и моделу сточарске производње, чији је основни задатак прогноза БДВ-а укупне пољопривредне производње и њен утицај на БДП.

Модел биљне производње обухвата засебно моделирање производње пшенице и кукуруза, узимајући у обзир факторе падавина у периоду март–април и јун–август, као и падавине у сетвеном периоду пшенице (октобар–новембар), процену жетвених површина, варијабле сушних година пшенице и кукуруза, и остало. Резултати процена кретања пољопривреде, базирани на моделу биљне производње, даваће се у мају, потом почетком јула и почетком септембра, кад је оквирно могуће извести коначни пољопривредни резултат и његов квантитативни утицај на стопу БДП-а у текућој години.

Добијени резултати модела биљне производње указују да у 2018. години, у односу на претходну сушну 2017, треба очекивати раст производње пшенице за око 35%. Праћењем вредности стандардизованог падавинског индекса у претходна два месеца и Палмеровог Z индекса влажности Републичког хидрометеоролошког завода, такође се потврђују резултати коришћене варијабле падавина март–април – иако је у априлу било мање падавина у односу на дугорочни просек периода, формиране залихе влажности у земљишту из марта 2018. омогућиле су довољно висок ниво влажности у земљишту и у априлу, тако да пшеница има велике перспективе за висок принос.

Што се тиче производње кукуруза – очекивања и модели прогнозе падавина за период јун–август указују на ниво падавина око дугорочног просека периода, што би донело раст производње кукуруза за око 52,3% у односу на претходну, 2017. годину. БДВ укупне биљне производње остварио би раст од око 19,1%.

Модел сточарства базиран је на структурном моделу прираста стоке и моделу примарних производа сточарства (који је у највећој зависности од резултата модела производње млека).

На основу модела сточарства прогнозиран је годишњи пад сточарске производње у 2018. години од око -2,4%.

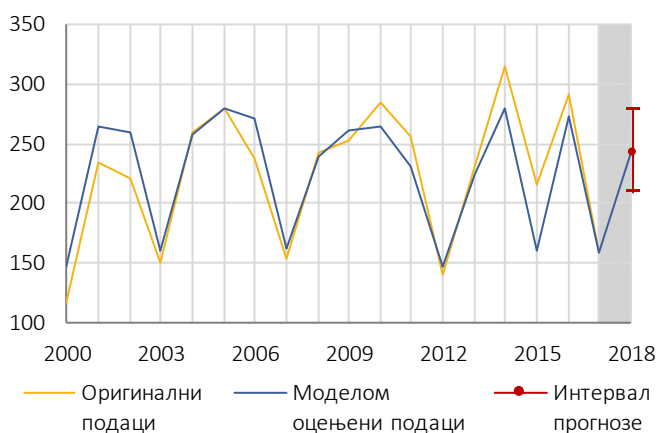
Укупно посматрано, процене су да ће допринос биљне производње на раст БДВ-а пољопривредне производње износити око 13,5 п.п., а допринос производње сточарства око -0,6 п.п., укупно резултирајући годишњим растом БДВ-а пољопривредне производње у 2018. за око 12,8%.

Допринос расту стопи БДП-а сектора пољопривреде у 2018. години би на овај начин износио око 0,8 п.п.

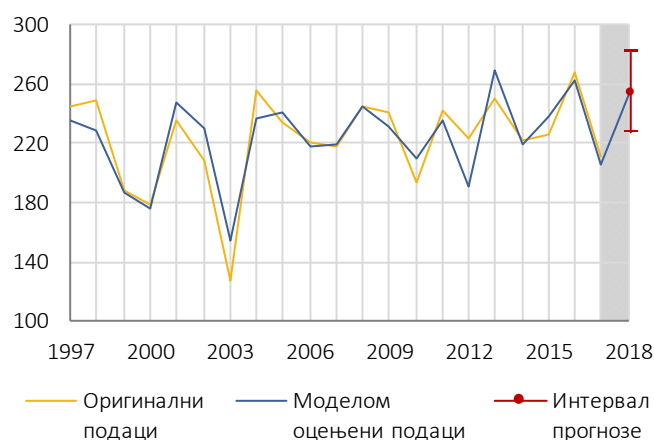
Табела 1: Годишње прогнозе БДВ-а изабраних сектора и њихови процењени доприноси БДП-у

2018	Пољопривреда, шумарство и рибарство	Укупна индустрија	Грађевинарство	Укупне услуге
Годишње стопе раста, %	12,8	3,8	8,5	2,5
Доприноси стопи раста БДП-а	0,8	0,8	0,4	1,2

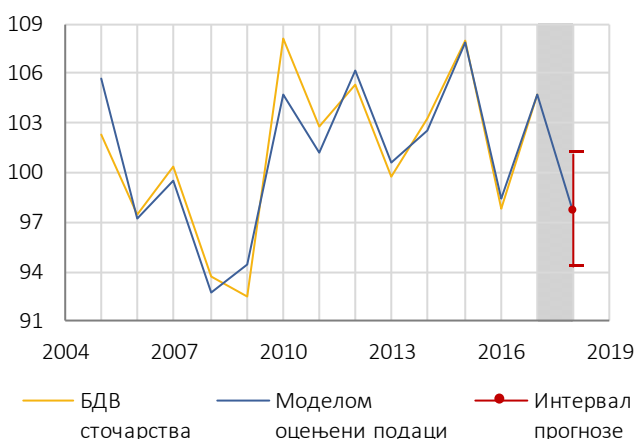
Графикон 4: Стварно и моделом оцењена производња кукуруза у тонама, базни индекси (просек 1947 = 100)

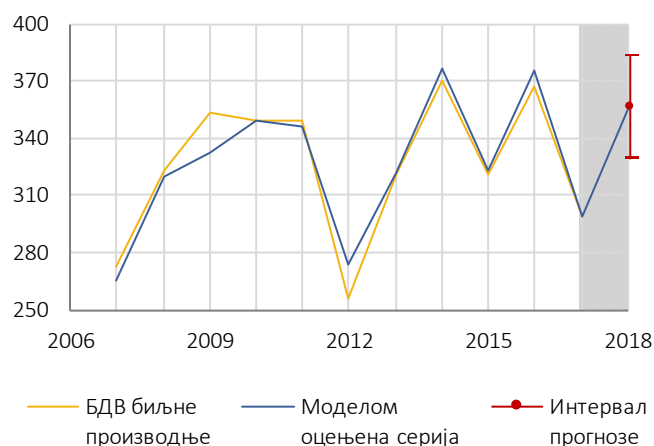
Графикон 5: Стварно и моделом оцењена производња пшенице у тонама, базни индекси (просек 1947 = 100)

Графикон 6: Стварно и моделом оцењен БДВ сточарства, ланчани индекси (година у односу на претходну годину)

Графикон 7: Стварно и моделом оцењен БДВ биљне производње, базни индекси (просек 1947 = 100)

i Шта су водећи индикатори?

Концепт водећих композитних индикатора представља аналитичко средство у предвиђању коњунктурних кретања привредне активности. Обухвата детекцију обртних цикличних тачака, минимума и максимума, да би резултирао антиципацијом фазе привредног циклуса домаће привреде у будућем периоду. Сваки од развијених композитних индикатора РЗС-а по секторима састоји се од великог броја пондерисаних индикатора сваког сектора засебно. У детекцији варијабли које су ушле у приказане композитне индикаторе анализирани су све макроекономске области и анкете о очекивањима привредних субјеката у привреди Србије, која се спорводи по методологији Евростата. Развијени систем композитних водећих индикатора РЗС-а предњачи циклусима привредне активности, у просеку, за око шест месеци и, у комбинацији са економетријским моделима, омогућава квантитативну евалуацију динамике годишње стопе раста привредне активности у кратком року, на кварталном и годишњем нивоу.

1. Бруто домаћи производ

1.1. Кретање БДП-а

Позитивни ефекти инвестиционог циклуса из претходног периода и висока екстерна тражња допринели су расту прерађивачке индустрије, што је, уз опоравак сектора енергетике, убрзало раст БДП-а на 4,6% у првом кварталу 2018. године. Поред тога, снажна економска активност у грађевинарству и већини услужних сектора највише су допринели оваквом расту БДП-а.

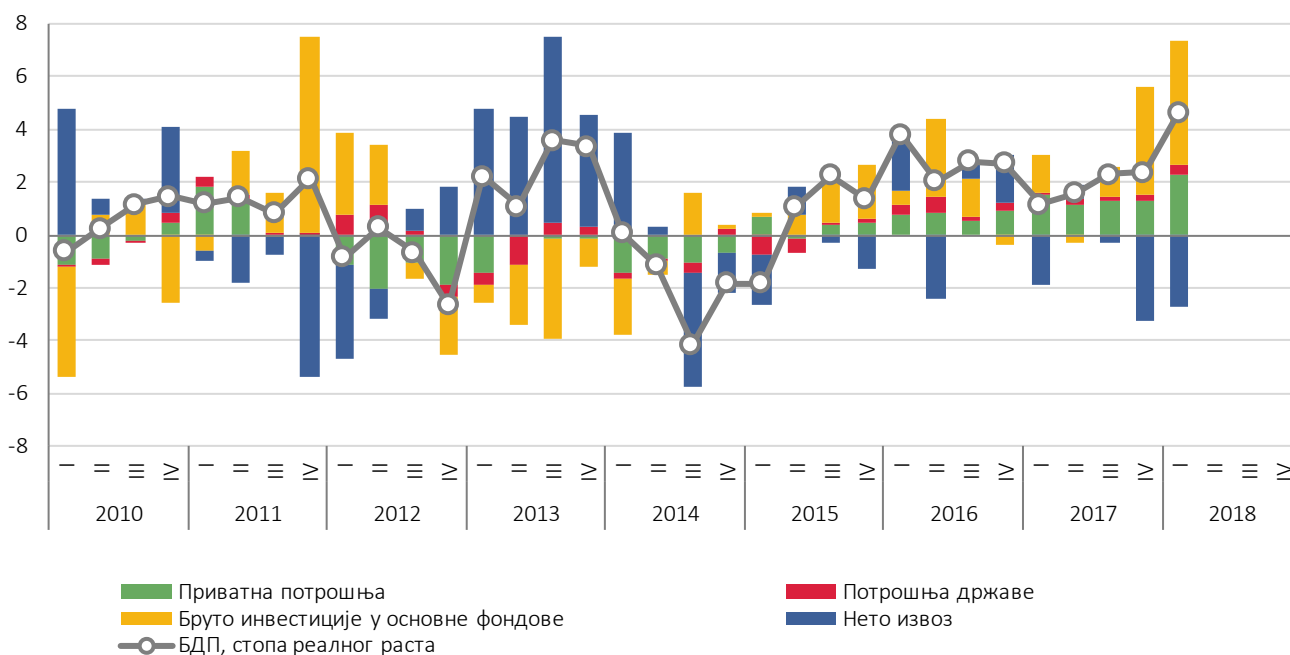
Структура оствареног раста БДП-а, посматрано с **расходне стране**, у последња два квартала посматраног периода повољнија је него у претходном периоду. Након спорог раста од само 2,5% у првој половини 2017. године, инвестиције су нагло убрзале раст у другој половини године. Ово убрзање настављено је и у првом кварталу 2018, када достиже 14,9% (табела 1.1). Захваљујући овој промени, укупан раст инвестиција у прошлој години износио је нешто преко 6%.

Табела 1.1. БДП – расходна страна, реалне међугодишње стопе раста, 2014 – Q1 2018. (%)
(квартал у односу на исти квартал претходне године)

	2014	2015	2016	2017				2018
				Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
БДП	-1,8	0,8	2,8	1,1	1,6	2,3	2,4	4,6
Приватна потрошња	-1,3	0,5	1,0	2,1	1,6	1,8	1,8	3,1
Државна потрошња	-0,6	-1,5	2,3	0,4	1,6	1,0	1,1	2,3
Бруто инвестиције у основне фондове	-3,6	5,6	5,1	2,5	2,6	6,2	12,5	14,9
Извоз	5,7	10,2	12,1	9,1	11,2	11,6	7,5	9,3
Увоз	5,6	9,3	9,0	11,3	8,9	10,7	12,1	12,5

За разлику од инвестиција које имају позитивне трендове крајем 2017, нето извоз на крају 2017. године бележи осетније успоравање раста, док је увоз порастао (табела 1.1). Слична ситуација је и у Q1 2018, с тим што је извоз већи за скромних 1,8 п.п. у односу на претходни квартал. Међутим, раст увоза и даље остаје на узлазној путањи (12,5% у првом кварталу, што је за 0,4% п.п. више него у претходном кварталу).

Графикон 1.1. Доприноси међугодишњој стопи раста БДП-а – расходна страна

1. Бруто домаћи производ

Посматрано са **производне стране**, највећи позитиван допринос кварталном расту БДП-а у Q1 (1,7 п.п.) потекао је од веће активности у услужним секторима, који су, збирно посматрано, порасли за око 4%. На наставак повољних кретања у сектору трговине указује раст промета у првом кварталу 2018, док већи број долазака и ноћења туриста указује на наставак позитивних тенденција и у сектору услуга смештаја и исхране. На већу активност у услужним секторима указује и наставак раста запослености, који је у Q1 забележен у свим секторима.

Табела 1.2. БДП – производна страна, реалне међугодишње стопе раста у, 2014 – Q1 2018. (%)

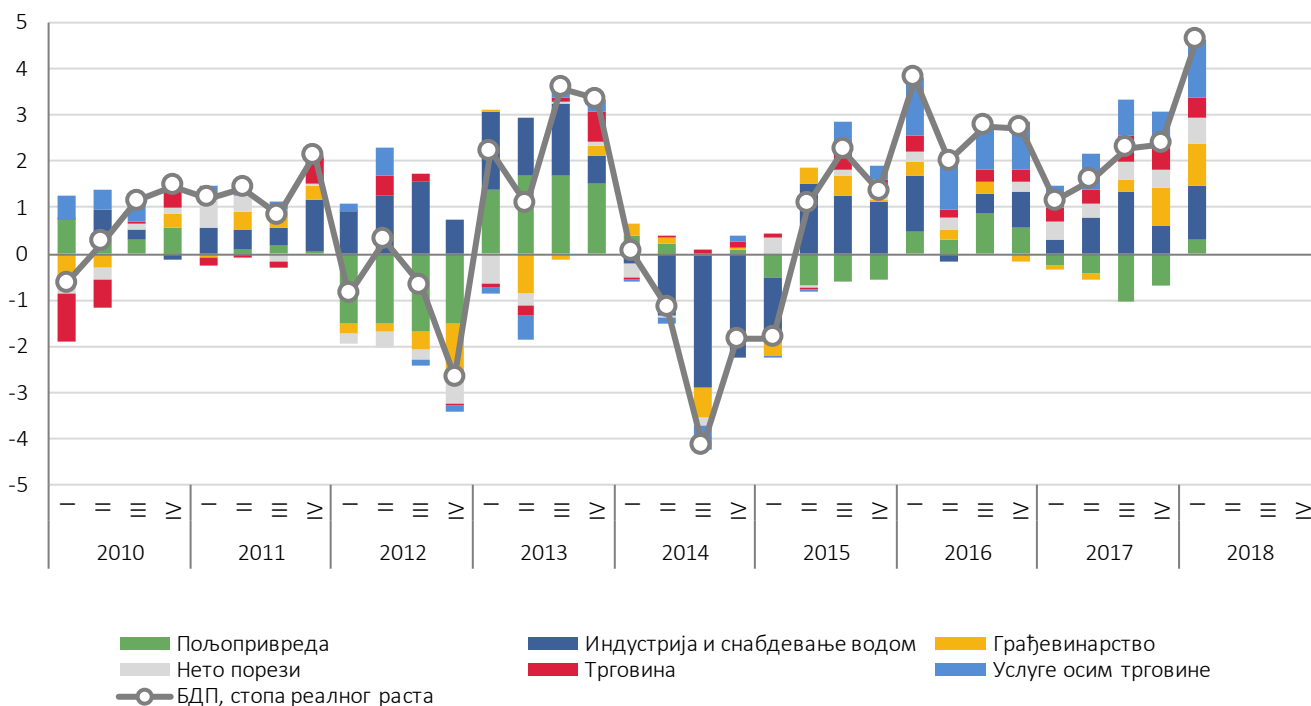
	2014	2015	2016	2017				2018
				Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
БДП	-1,8	0,8	2,8	1,1	1,6	2,3	2,4	4,6
Пољопривреда	2,0	-7,7	8,1	-6,3	-9,1	-11,9	-9,5	6,1
Индустрија и снабдевање водом	-7,6	3,2	2,6	1,3	3,5	6,4	2,8	5,3
Грађевинарство	-1,5	2,7	3,2	-3,7	-2,1	6,0	17,9	26,4
Трговина	0,7	2,0	2,7	3,4	3,4	5,6	5,0	4,6
Услуге осим трговине	-0,4	0,6	2,8	1,1	1,8	2,0	1,9	3,1
Нето порези	-0,8	0,9	1,0	2,1	1,8	2,4	2,1	3,2

Позитиван допринос расту БДП-а у Q1 наставили су да пружају и индустрија и грађевинарство. Па тако, повољна кретања у индустрији (укључујући снабдевање водом), која је убрзала свој раст са 2,8% мг. у Q4 2017. на 5,3% мг. у Q1, позитивно су допринела расту БДП-а од 1,2 п.п. (табела 1.2). Опоравак индустријске производње у Q1 био је претежно вођен повољним кретањима у прерађивачкој индустрији.

Први квартал бележи и снажан раст грађевинарства, што представља наставак повољних кретања из друге половине 2017, чему је у великој мери допринео и наставак интензивне реализације инфраструктурних пројеката. Наиме, на међугодишњем нивоу, грађевинарство је убрзало раст на 26,4% у првом кварталу 2018, и позитивно допринело расту БДП-а са 0,9 п.п.

Такође, позитиван допринос БДП-у дала је и пољопривреда (0,3 п.п.), што је у највећој мери резултат ниске базе због лоше прошлогодишње сезоне.

Графикон 1.2. Доприноси међугодишњој стопи раста БДП-а – производна страна

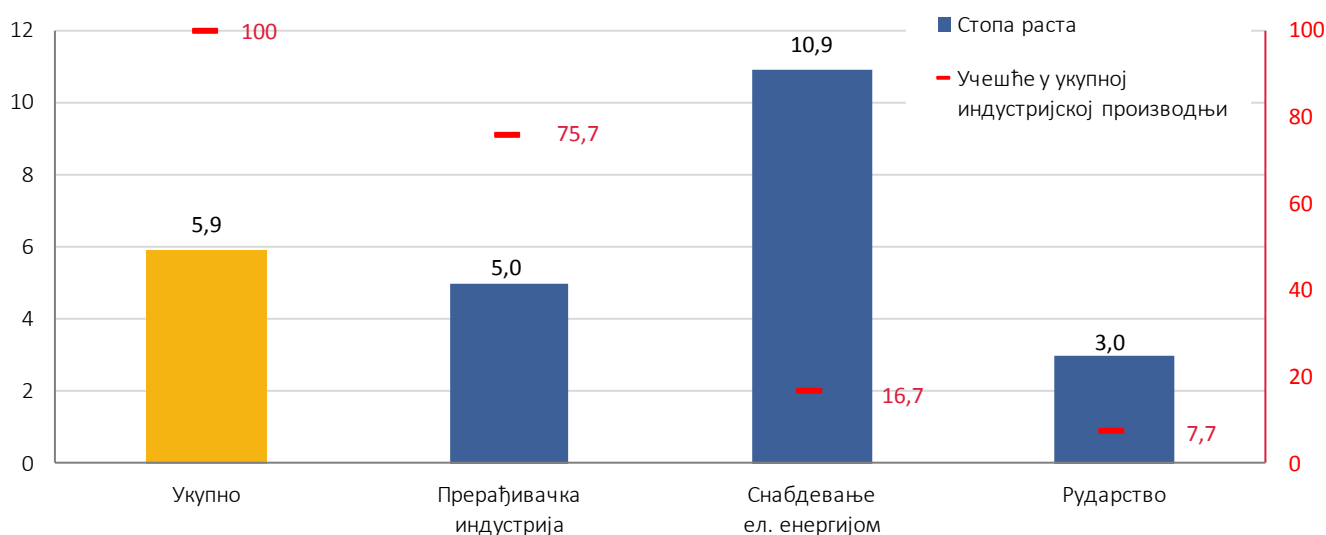

2. Индустриска производња

2.1. Укупна индустриска производња

Укупна индустриска производња у Србији, у првом кварталу (Q1) 2018, била је већа за 5,9% у односу на исти период 2017. године. Сви сектори у прва три месеца бележе кумулативни раст – Прерађивачка индустрија 5%, Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација 10,9% и Рударство 3%.

Графикон 2.1. Кумулативно кретање укупне индустрије и њених сектора (%)
(квартал у односу на исти квартал претходне године)

Прерађивачка индустрија је, са растом од 5%, највише допринела укупном порасту индустријске производње – чак 3,8 п.п.

Сектор Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација допринео је порасту укупне индустрије са 1,8 п.п., а Рударство са 0,3 п.п.

У другом кварталу очекује се благо успоравање раста, тј. нешто нижи прирасти, због чега ће, према прогнозама, просечан раст укупне индустријске производње у првој половини године бити у интервалу између 3,5% и 4%, а раст прерађивачке индустрије између 3% и 3,5%.

Табела 2.1. Индустриска производња, квартални раст (%)
(квартал у односу на исти квартал претходне године)

	2016				2017				2018	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1+Q2 ¹⁾
Индустриска производња – укупно	108,0	103,6	104,9	104,6	101,1	103,1	107,0	104,2	105,9	104,0
Прерађивачка индустрија	106,1	106,5	105,0	106,5	106,0	105,0	108,7	105,7	105,0	103,5
Снабдевање ел. енергијом	112,2	92,8	106,6	99,2	85,8	93,8	100,5	97,3	110,9	...
Рударство	113,6	99,2	102,9	98,4	94,2	105,4	105,1	104,3	103,0	...

¹⁾ Прогноза

2. Индустриска производња

2.2. Прерађивачка индустрија (Ц)

(учешће од 75,7% у укупном Индексу индустријске производње)

У првом кварталу 2018. године, посматрано по областима, прерађивачка индустрија је била већа у 18 од 24 области. Пад је забележен у шест области, од којих три немају значајно учешће у формирању укупног индекса индустријске производње (Производња рачунара, са учешћем од 0,8%, Производња дувана, са учешћем од 1,9% и Производња осталих саобраћајних средстава, са учешћем од 0,3%). Високо учешће у укупној индустрији (16%) има прехранбена индустрија, која бележи кумулативни пад од 1,6%. Символичан кумулативни пад евидентиран је и у производњи електричне опреме (0,2%) и производњи моторних возила и приколица (0,9%). Ове две области имају учешће у укупној индустријској производњи од 5,3% (3% и 2,3%, респективно).

Графикон 2.2. Прерађивачка индустрија по областима, кумулативне стопе раста (%)

(Q1 2018. у односу на исти период претходне године, области су поређане према опадајућем учешћу у укупној индустријској производњи)

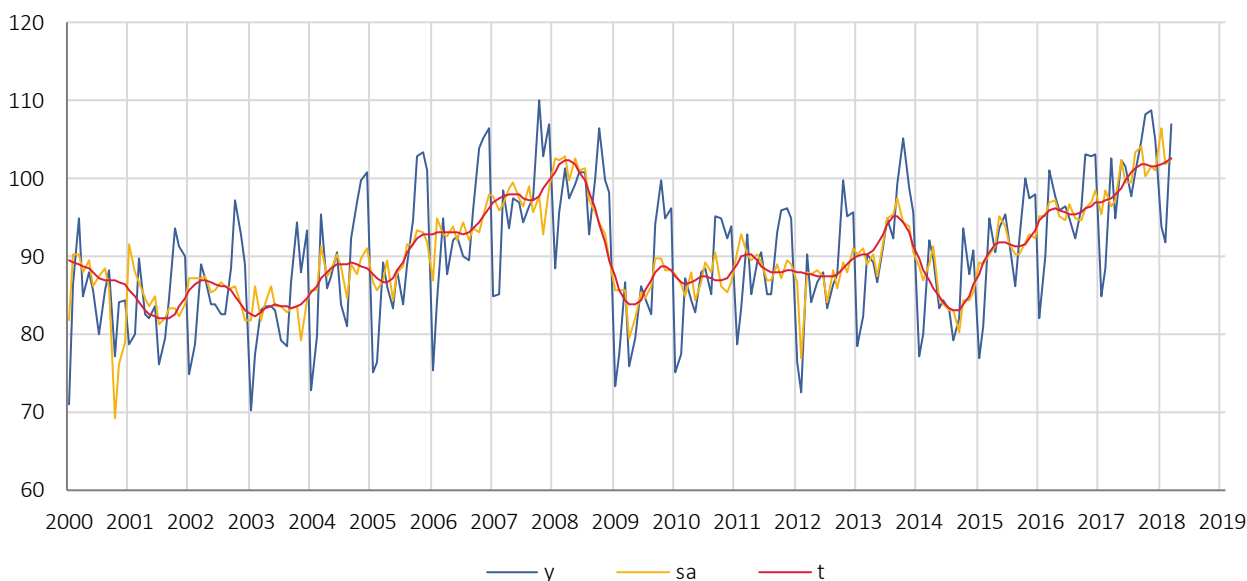

И поред уобичајених сезонских флукуација карактеристичних за овај сектор, од трећег квартала 2014. године, кретање серије Прерађивачке индустрије показује стабилан растући тренд. Овај тренд ће се наставити, али, као што је речено, уз све мање стопе прираста.

2. Индустриска производња

Графикон 2.3. Компоненте временске серије Прерађивачке индустрије

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд циклус компонента, просек 2017 = 100)

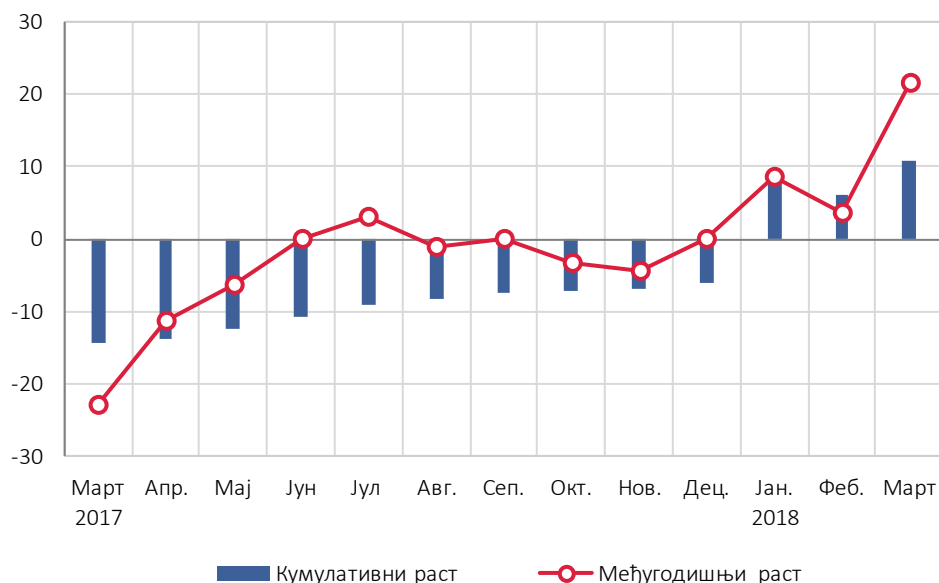

2.3. Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација (Д)

(учешће од 16,7% у укупном Индексу индустријске производње)

Графикон 2.4. Кумулативне и међугодишње стопе раста у енергетском сектору (%)

(кумулативне – јануар–март 2018, у односу на исти период 2017. године;
међугодишње – март 2018, у односу на март 2017. године)

Енергетски сектор је у првом кварталу остварио кумулативни пораст од 10,9%. У сва три месеца забележен је висок међугодишњи раст: 8,5%, 3,7% и 21,6%.

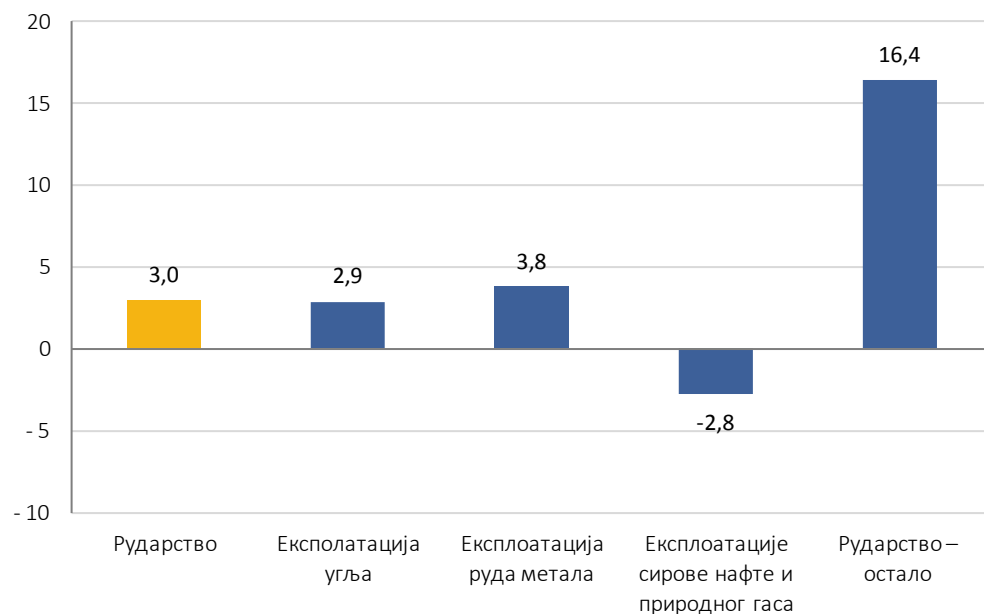
Овако високе вредности делимично су резултат веома ниске производње у прва три месеца 2017. године.

2. Индустриска производња

2.4. Рударство (Б)

(учешће од 7,7% у укупном Индексу индустриске производње)

Графикон 2.5. Кумулативне стопе раста у сектору рударства (%)
(Q1 2018. у односу на исти период претходне године)

Производња сектора Рударство бележи у првом кварталу 2018. кумулативни раст од 3%.

Краткорочно кретање, мерено десезонираним индексом, показује раст у марту у односу на фебруар, али је тренд и даље врло колебљив и нестабилан.

i Како тумачити временску серију?

Сезонски ефекти могу унети дисторзије у кретање серије, маскирајући на тај начин њену „праву“ природу и важне карактеристике неопходне за детаљну анализу појаве. Приликом одабира индикатора који ће се користити у анализама (оригинални, десезонирани или тренд), треба обратити пажњу на природу посматране серије и сврху анализе која се врши. Три одвојене компоненте (добијене дезагрегацијом серије), заједно са оригиналном серијом, описују различите аспекте једне појаве и користе се за различите аналитичке сврхе – у зависности од интереса истраживача. Десезониране вредности користе се за поређење узастопних периода и процењивање потенцијалне вредности неке серије када ефекти календара и сезоне не би постојали, као што је случај код индустриске производње.

3. Грађевинарство

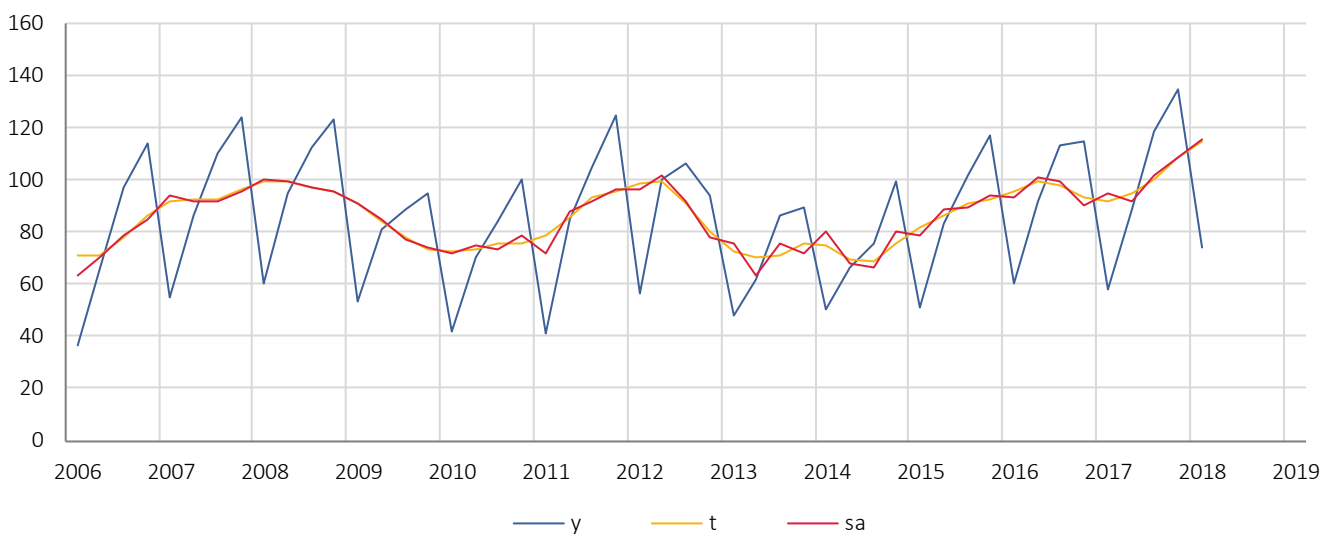
3.1. Грађевинска активност

Након краћег застоја грађевинске активности у првој половини 2017. године, индекси вредности изведених радова на територији Републике Србије у последња три квартала бележе раст. Стагнирање грађевинске активности у првој половини 2017. било је у највећој мери последица пада вредности радова који су извођени на грађевинама саобраћајне инфраструктуре (путевима и железницама).

Међу најзначајнијим пројектима у 2017. издвајају се Коридор 11 (деонице Сурчин–Обреновац, Обреновац–Уб и Лајковац–Љиг), Коридор 10 (деоница Грделичка и Сићевачка клисура), модернизација железнице Београд–Будимпешта, пројекат „Београд на води“ и неколико великих стамбено-пословних пројеката у Београду, Новом Саду и другим градовима Србије.

Графикон 3.1. Компоненте временске серије Индекса вредности изведених грађевинских радова на територији Републике Србије, у сталним ценама

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд циклус компонента, просек 2017 = 100)

У првом кварталу 2018. грађевинска активност, на територији Републике Србије, порасла је за 28,4% у текућим ценама, док у сталним ценама тај раст износи 28,1% у односу на I квартал 2017. Посматрано према врсти грађевина, вредност изведених радова повећана је на зградама за 16,5%, док је повећање на осталим грађевинама износило 35,5%. Важно је напоменути да је у првом кварталу 2017. године, који се користи као база за обрачун индекса, била изузетно лоша грађевинска активност због неповољних временских услова.

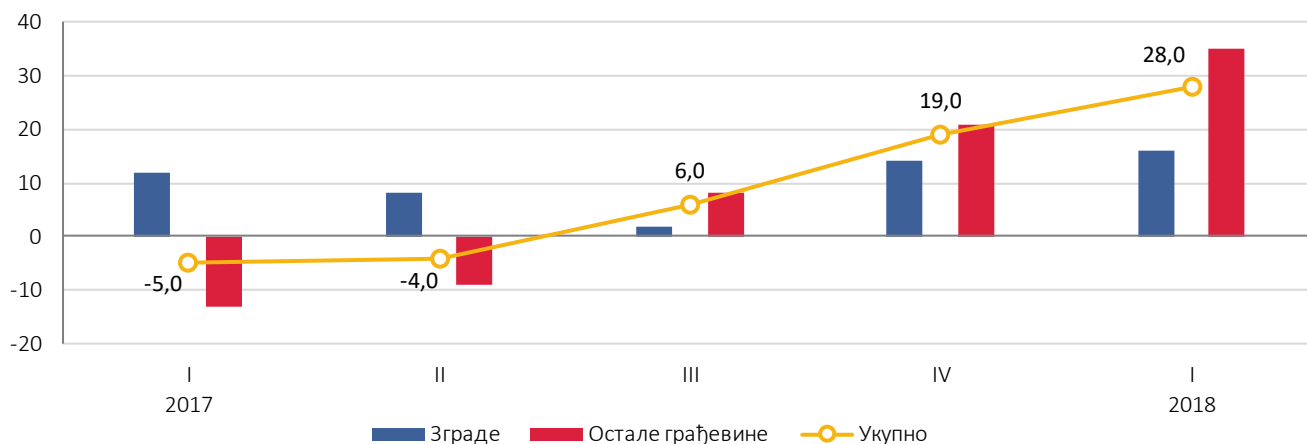
Табела 3.1. Вредност изведених грађевинских радова, квартални раст (%)
(квартал у односу на исти квартал претходне године)

	2016				2017				2018	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1+Q2 ¹⁾
Текуће цене	116,0	109,0	112,1	99,8	101,3	102,2	108,9	121,1	128,4	117,8
Сталне цене	118,6	106,3	106,5	96,3	95,1	96,0	106,1	118,8	128,1	116,9

¹⁾ Прогноза

3. Грађевинарство

Графикон 3.2. Вредност изведених грађевинских радова, квартални раст (%)
(квартал у односу на исти квартал претходне године)

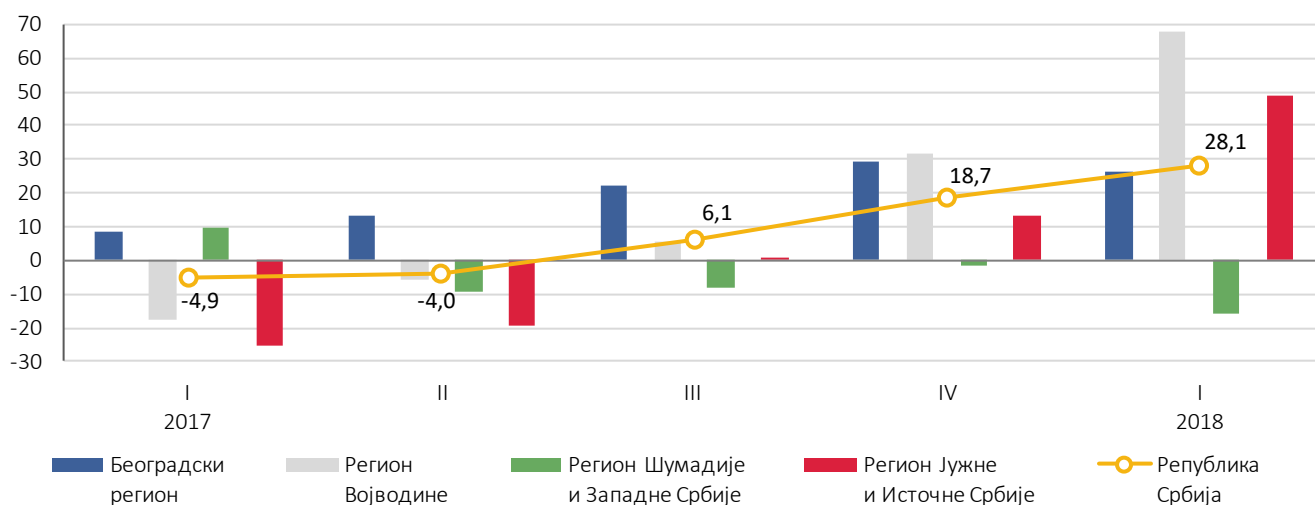

Повећање грађевинске активности у првом кварталу највише је изражено у Региону Војводине, где је забележен раст од 67,6% у сталним ценама. Вредност изведених радова у Војводини је повећана три пута на грађевинама саобраћајне инфраструктуре, затим на стамбеним зградама, нестамбеним зградама, као и на сложеним индустријским грађевинама. У Региону Јужне и Источне Србије активност је повећана за 48,9% у сталним ценама. На повећање вредности највише је утицала вредност радова изведена на Коридору 10 (радови се изводе на оба крака, јужном и источном), и на нестамбеним зградама.

У Београдском региону, грађевинска активност повећана је за 26,3%, у сталним ценама. Најзначајнији радови извођени су на грађевинама саобраћајне инфраструктуре (на Коридору 11 и радови на санацијама и редовном одржавању путева), затим на стамбеним зградама (у току је изградња неколико великих стамбених комплекса: „Београд на води“, „Земунске капије“, „Вождове капије“, „Панорама Вождовца“ и сл.), као и на цевоводима (гасификација општина Земун, Раковица и Сурчин).

Посматрано **према регионима**, грађевинска активност опала је само у Региону Шумадије и Западне Србије, за 15,6% у сталним ценама. Пад вредности у овом региону забележен је на изградњи објеката саобраћајне инфраструктуре и изградњи нестамбених зграда.

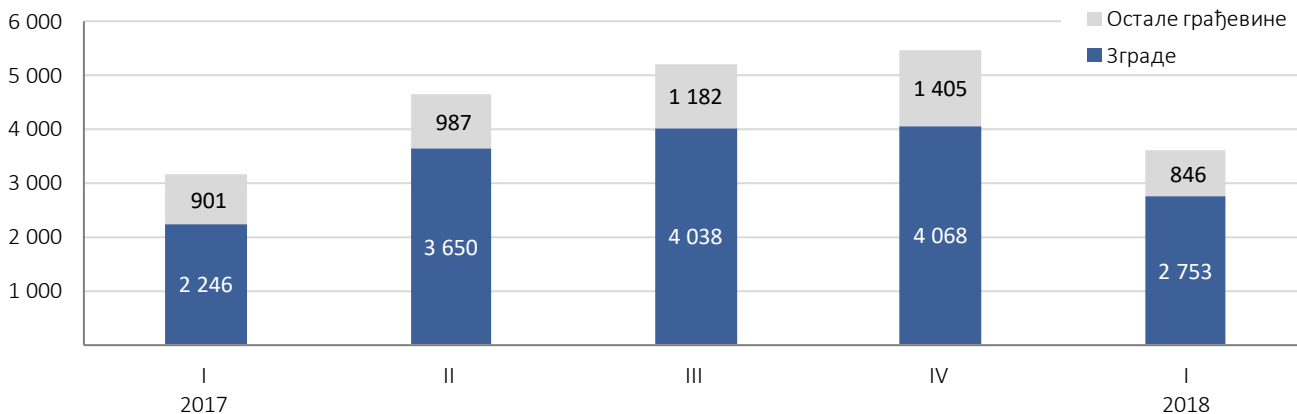
Графикон 3.3. Вредност изведених грађевинских радова по регионима у сталним ценама, квартални раст (%)
(квартал у односу на исти квартал претходне године)

3. Грађевинарство

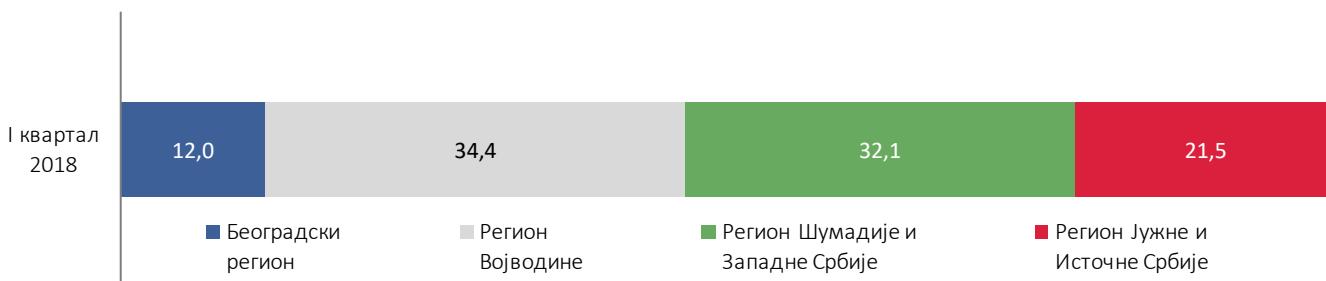
Када је реч о издатим **грађевинским дозволама**, у првом кварталу 2018. године издато је укупно 3 599 дозвола (графикон 3.3). Највећи број тих дозвола (2 753) односи се на извођење радова на зградама, док се остатак односи на радове у вези са саобраћајном инфраструктуром, цевоводе, сложене индустријске грађевине итд. Грађевинске дозволе/одобрења за градњу издају се за све врсте радова. Од укупног броја издатих дозвола у првом кварталу, 50,5% односи се на новоградњу, док су остале дозволе издате за адаптацију, санацију, реконструкцију и радове одржавања.

Графикон 3.4. Број издатих грађевинских дозвола за зграде и остале грађевине

Посматрано по регионима (графикон 3.5), у првом кварталу 2018. године највише дозвола издато је у Региону Војводине (1 118), затим следи Регион Шумадије и Западне Србије (1 042), Регион Јужне и Источне Србије (597), док је најмањи број издатих дозвола забележен у Београдском региону (390).

Графикон 3.5. Удео издатих дозвола по регионима (%)

i Речник термина

Вредност изведених грађевинских радова – најважнији индикатор кретања грађевинске активности у Србији. Представља вредност изведених радова на грађевини коју је извештајна јединица извела са радницима које је непосредно ангажовала за извођење радова.

Вредност изведених радова укључује: вредност рада, вредност уграђеног материјала и готових производа за уградњу, утрошене енергенте и остале трошкове који су везани за извођење радова на грађевини. Вредност изведених радова не укључује: вредност радова подизвођача, трошкове набавке земљишта, пројектовања, надзора и ПДВ.

Према Класификацији грађевина, која се примењује од 2004. године, а која је у потпуности усаглашена са класификацијом Евростата (*Classification of Types of Constructions*), све грађевине се могу класификовати на два подручја: зграде и остале грађевине.

Вредност на зградама обухвата вредност изведених радова како на стамбеним, тако и на нестамбеним зградама.

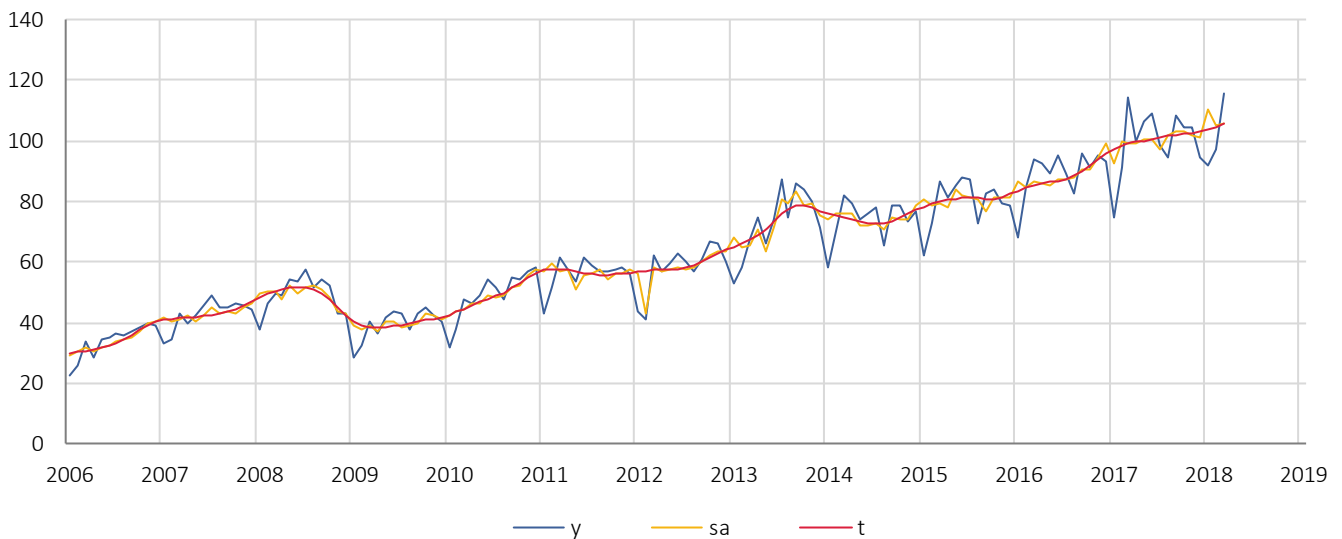
Остале грађевине поред саобраћајне инфраструктуре (путеви, железничке пруге, мостови и сл.) обухватају и изведене радове на цевоводима, сложеним индустријским грађевинама и осталим непоменутиим грађевинама (нпр. грађевине за спорт).

4.1. Укупна вредност извоза робе¹

Укупна вредност извоза робе у Србији у периоду јануар–март 2018. године већа је за 8,7% у односу на исти период 2017. године. Посматрано по компонентама временске серије, благо растући тренд, присутан годинама уназад, има тенденцију да се настави у наредном кварталу.

Графикон 4.1. Компоненте временске серије извоза

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд циклус компонента, просек 2017 = 100)

На укупне резултате извоза су највише утицали раст од 12,4% у сектору прерађивачке индустрије², који чини 93,4% укупног извоза, и пад од 31,9% у сектору пољопривредне производње, лова и услужних делатности, који чини 4,6% укупног извоза у првом кварталу 2018. године.

Табела 4.1. Извоз робе по секторима КД (2010), квартални раст (%)

(квартал у односу на исти квартал претходне године)

	2016				2017				2018	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1+Q2 ¹⁾
Извоз робе – укупно	111,5	108,8	110,2	115,9	113,7	113,7	112,9	108,1	108,7	107,0
Прерађивачка индустрија	112,2	110,6	110,3	113,3	113,6	112,7	114,3	113,7	112,4	...
Пољопривреда, шумарство и рибарство	93,7	98,8	113,9	153,6	124,1	126,1	90,5	43,4	69,1	...
Рударство	121,4	121,8	115,7	126,4	137,1	137,7	137,0	133,5	117,9	...

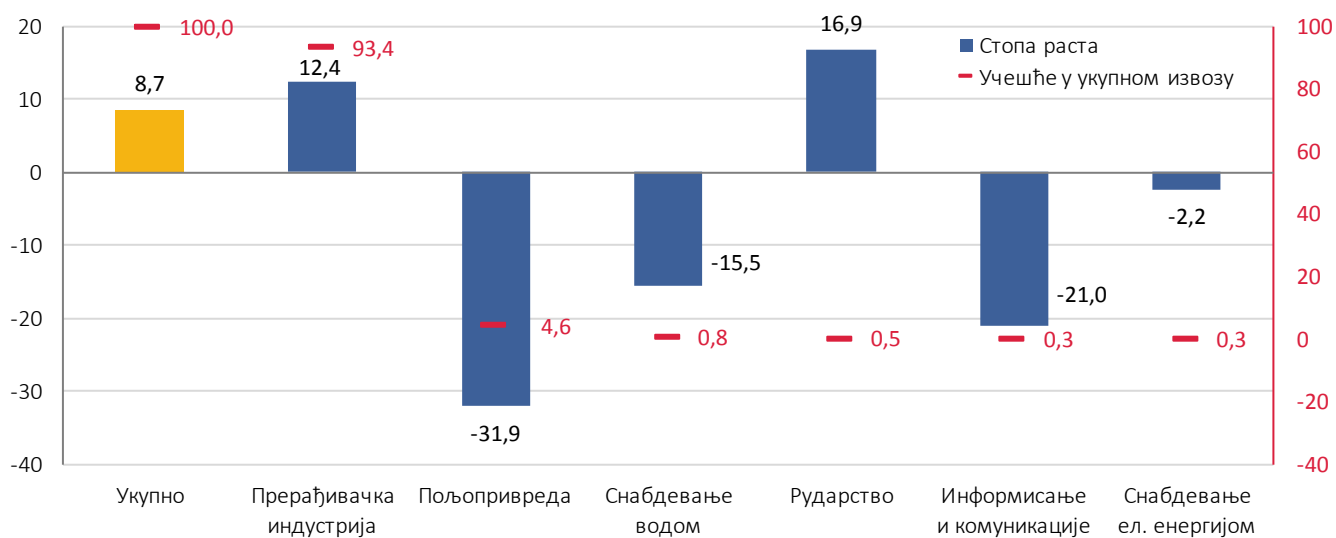
¹⁾ Прогноза

¹ По текућем курсу, EUR

² Према Класификацији делатности (2010)

4. Спољна трговина

Графикон 4.2. Кумулативне стопе раста извоза по секторима КД (2010) и учешће сектора у извозу (%) (Q1 2018. у односу на исти период претходне године)

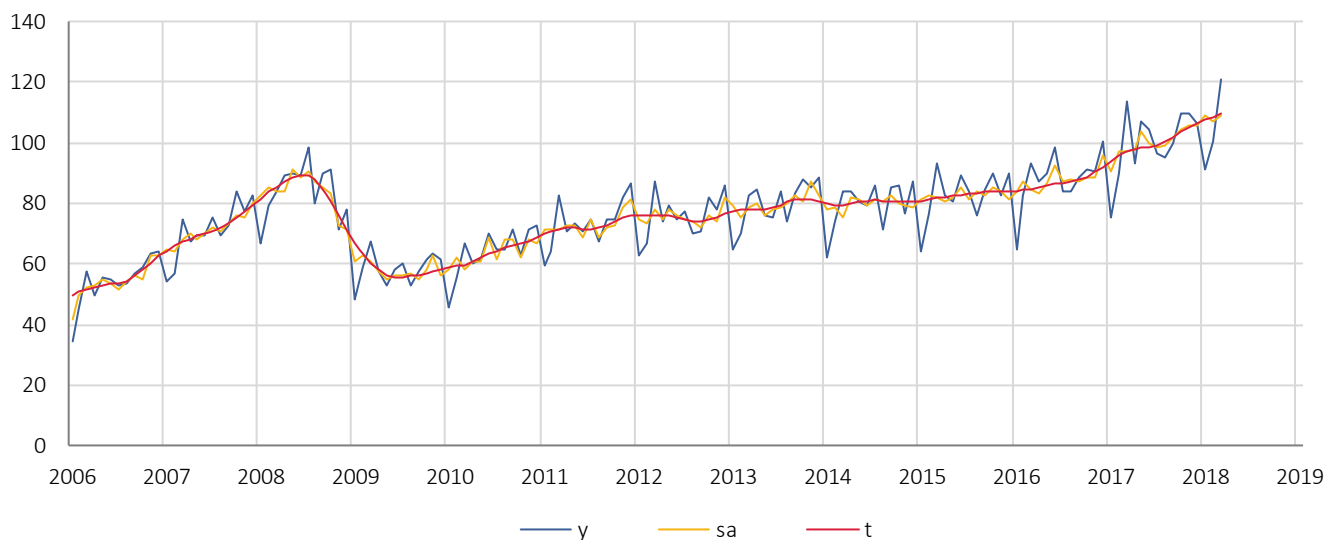

4.2. Укупна вредност увоза робе³

Укупна вредност увоза робе у Србији у периоду јануар–март 2018. године већа је за 12,3% у односу на исти период 2017. године.

Графикон 4.3. Компоненте временске серије увоза

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд циклус компонента, просек 2017 = 100)

На укупне резултате увоза су утицали раст од 16% у сектору прерађивачке индустрије, који чини 74,7% укупног увоза, и раст од 13,6% увозу робе која још увек није класификована, што чини 12,4% укупног увоза у првом кварталу 2018. године.

³ По текућем курсу, EUR

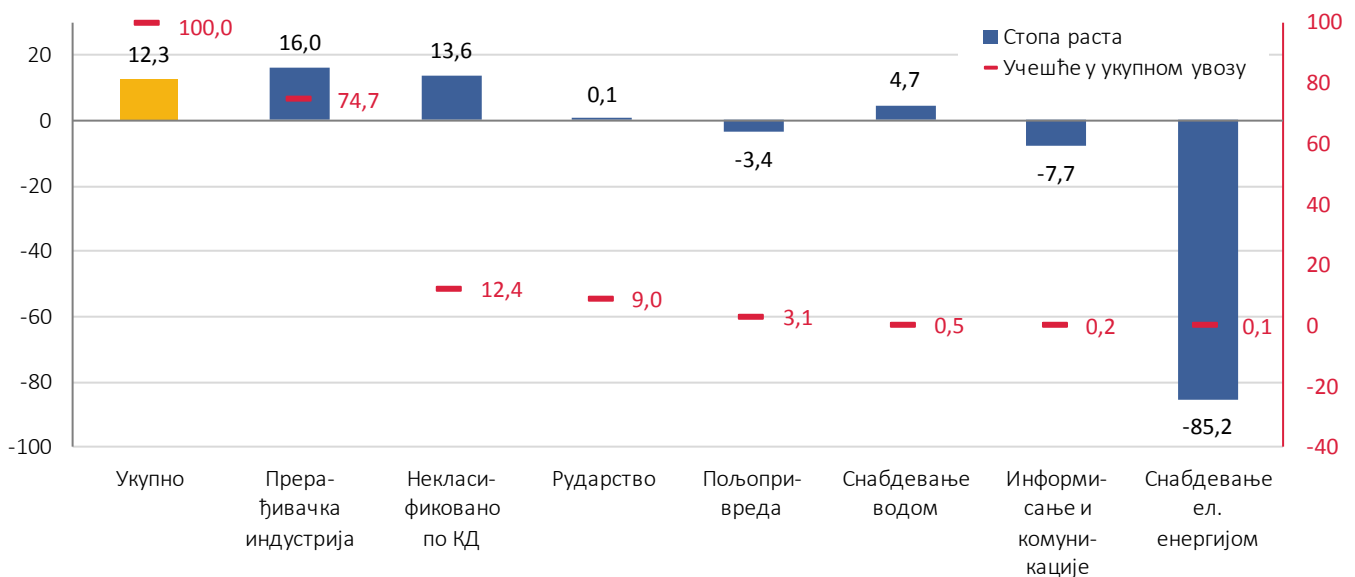
4. Спољна трговина

Табела 4.2. Увоз робе по секторима КД (2010), квартални раст (%)
(квартал у односу на исти квартал претходне године)

	2016				2017				2018	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1+Q2 ¹⁾
Увоз – укупно	102,6	108,8	105,3	107,4	115,5	110,6	113,6	115,6	112,3	111,0
Прерађивачка индустрија	98,0	98,1	98,8	100,6	112,6	100,0	116,6	113,3	116,0	...
Пољопривреда, шумарство и рибарство	100,6	90,8	89,1	85,5	113,4	108,9	129,3	123,5	96,6	...
Рударство	77,0	96,1	83,6	90,2	153,7	122,6	133,8	128,4	100,1	...

¹⁾ Прогноза

Графикон 4.4. Кумулативне стопе раста увоза по секторима КД (2010) и учешће сектора у увозу (%)
(Q1 2018. у односу на исти период претходне године)

4.3. Најважнији спољнотрговински партнери

Најважнији спољнотрговински партнери у првом кварталу 2018. биле су земље са којима Србија има потписане споразуме о слободној трговини. Земље чланице Европске уније чине 64,5% укупне размене, а други по важности партнер су земље CEFTA. Појединачно гледано, главни спољнотрговински партнери приказани су у табели 4.3.

Табела 4.3. Најважнији спољнотрговински партнери

Извоз	мил. EUR	Увоз	мил. EUR
Италија	550,5	Немачка	668,9
Немачка	480,8	Италија	479,3
Босна и Херцеговина	293,9	Руска Федерација	453,0
Руска Федерација	228,1	Кина	431,2
Румунија	170,0	Мађарска	270,3

4. Спољна трговина

4.4. Прерађивачка индустрија (Ц)

(учешће од 93,4% у укупном извозу и 74,7% у укупном увозу)

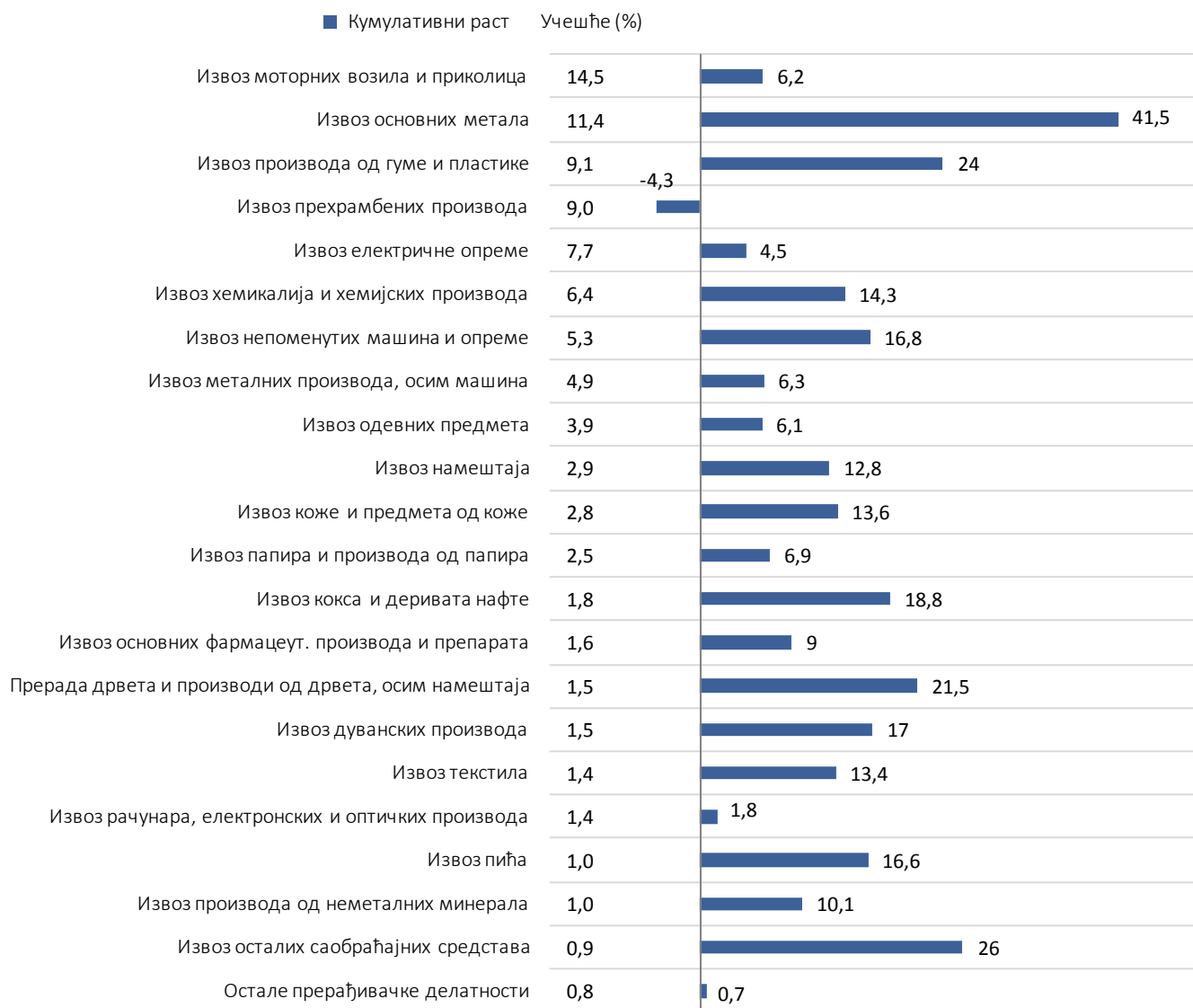
Извоз прерађивачке индустрије је остварио раст од 12,5% у односу на први квартал 2017. године и био већи у свим областима, осим извоза прехранбених производа.

Извоз моторних возила и приколица бележи раст од 6,2% у односу на период јануар–март 2017. и највећу појединачну вредност извоза од 555,9 милиона евра. Осим ове области, веома добри резултати су забележени у извозу основних метала (раст од 41,5%), производа од гуме и пластике (раст од 24%), електричне опреме (раст од 4,5%) и хемикалија и хемијских производа (раст од 14,3%).

Извоз прехранбених производа има опадајућу динамику кретања од августа 2017. године. У односу на први квартал претходне године, регистрован је пад од 4,3%. Лошији резултати су у највећој мери последица смањеног извоза шећера и уља и масти (66% кумулативни пад извоза шећера и 40% пад извоза уља и масти. Овај пад извоза коинцидирао је са падом производње у овим групама. У мањој мери евидентиран је пад извоза млинских производа и прераде и конзервисања меса (око 10% у свакој групи).

Графикон 4.5. Извоз прерађивачке индустрије по областима, квартални раст (%)

(Q1 2018. у односу на исти период претходне године, према опадајућем учешћу у укупном извозу)

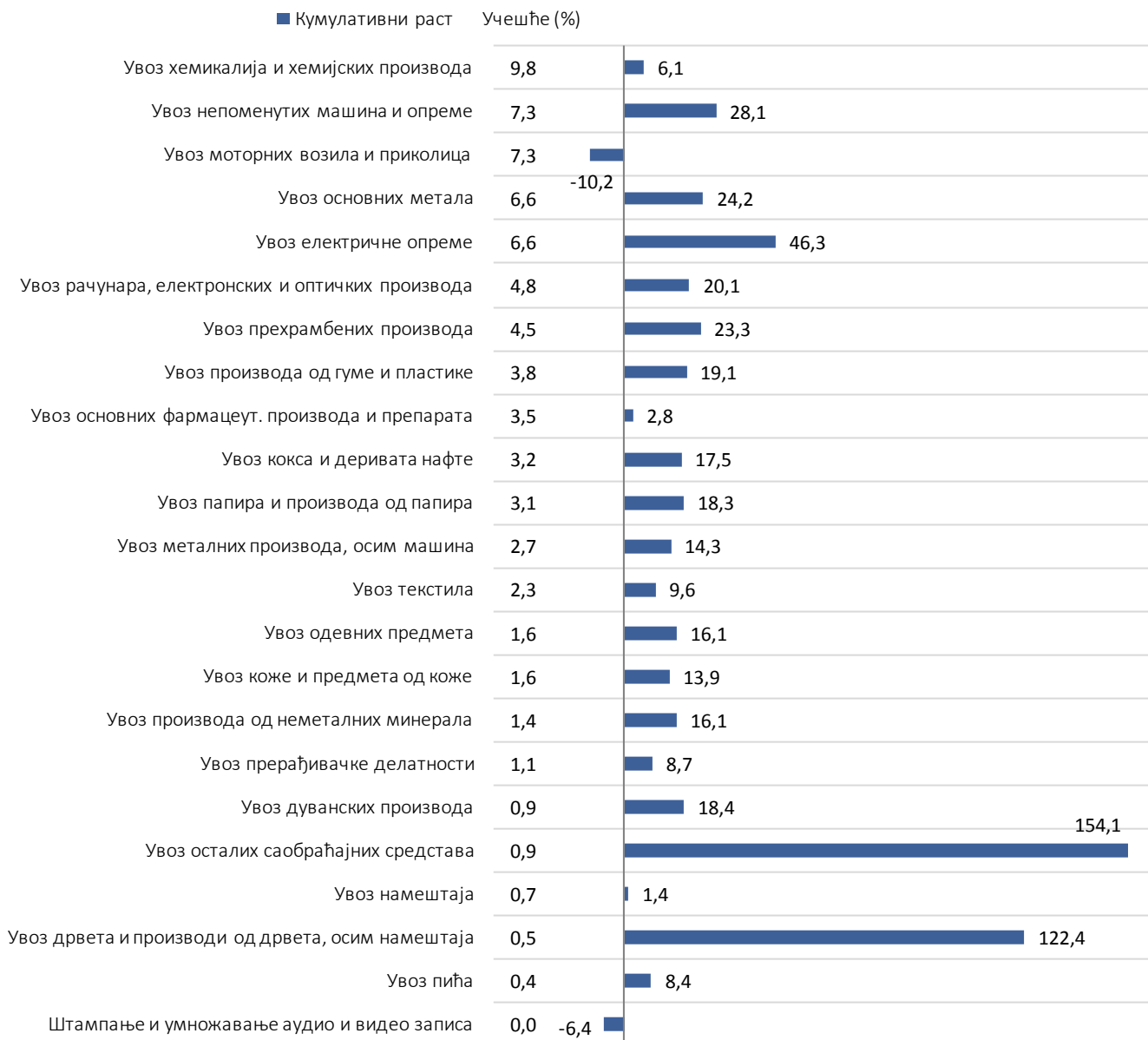

4. Спољна трговина

Увоз прерађивачке индустрије је остварио раст од 16% у односу на први квартал 2017. На овај резултат је највише утицао раст увоза хемикалија и хемијских производа (6,1%), непоменутих машина и опреме (28,2%), основних метала (24,1%) и електричне опреме (46,3%). С друге стране, увоз моторних возила и приколица је остварио пад од 10,2% и смањење учешћа у укупном увозу са 9,1%, у истом кварталу претходне године, на 7,3%.

Графикон 4.6. Увоз прерађивачке индустрије по областима, квартални раст (%)

(Q1 2018. у односу на исти период претходне године, према опадајућем учешћу у укупном увозу)

4. Спољна трговина

4.5. Пољопривреда, шумарство и рибарство (А)

(учешће од 4,6% у укупном извозу и 3,1% у укупном увозу)

Извоз у овом сектору остварио је пад вредности од 31,9%, као и пад учешћа са 7,4% на 4,6% у односу на период јануар–март 2017. године. Најзначајнија област овог сектора, Пољопривредна производња, лов и услужне делатности, која учествује са 96,8% у извозу целог сектора, бележи пад од 33,2%.

Будући да је, према расположивим индикаторима, пољопривредна производња остварила велики подбачај у 2017. години, то ће се свакако одразити на резултате извоза у 2018. години. За сада је највећи пад извоза у односу на прва три месеца 2017. године регистрован код извоза жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица (пад од 43%) и извоза јабучастог и коштичавог воћа (пад од 26%), двеју група КД које заједно чине 76% укупног извоза читавог сектора.

С друге стране, у увозу је остварен пад од 3,4%. Регистрован је велики раст увоза жита (осим пиринча), легуминоза и уљарица од 20,2% и агрума од 33,2%, али и пад увоза поврћа, коренастих и кртоластих биљака од 6,3% и дувана од 8,9%. Како ове групе КД чине око 60% укупног увоза читавог сектора, може се рећи да је структура увоза у овом сектору значајно промењена у односу на исти период претходне године.

4.6. Рударство (Б)

(учешће од 0,5% у укупном извозу и 9% у укупном увозу)

Сектор Рударство (учешће од 0,5% у укупном извозу) бележи кумулативни раст извоза од 16,8% у односу на период јануар–март 2017. и међугодишњи раст од 4,3% у односу на март 2017. Вредности тренда су у континуираном благом опадању последњих пет месеци. Раст извоза рударства у највећој мери је узрокован кумулативним порастом од 20,6% извоза руда метала, који чини 80% извоза целог сектора рударства.

Увоз овог сектора је готово непромењен у односу на исти квартал претходне године. Остварен је незнатан раст од 0,1%.

Речник термина

Роба која није класификована по КД (2010) обухвата робу на складиштењу, робу у слободној зони, као и робу за коју није попуњена царинска тарифа.

5.1. Промет робе у трговини на мало (Област 47 Класификације делатности)

Промет робе у трговини на мало у периоду јануар–март 2018, у односу на исти период 2017. године, већи је у текућим ценама за 4,7%, а у сталним ценама за 3,2%.

Табела 5.1. Промет робе у трговини на мало, квартални раст (%)
(квартал у односу на исти квартал претходне године)

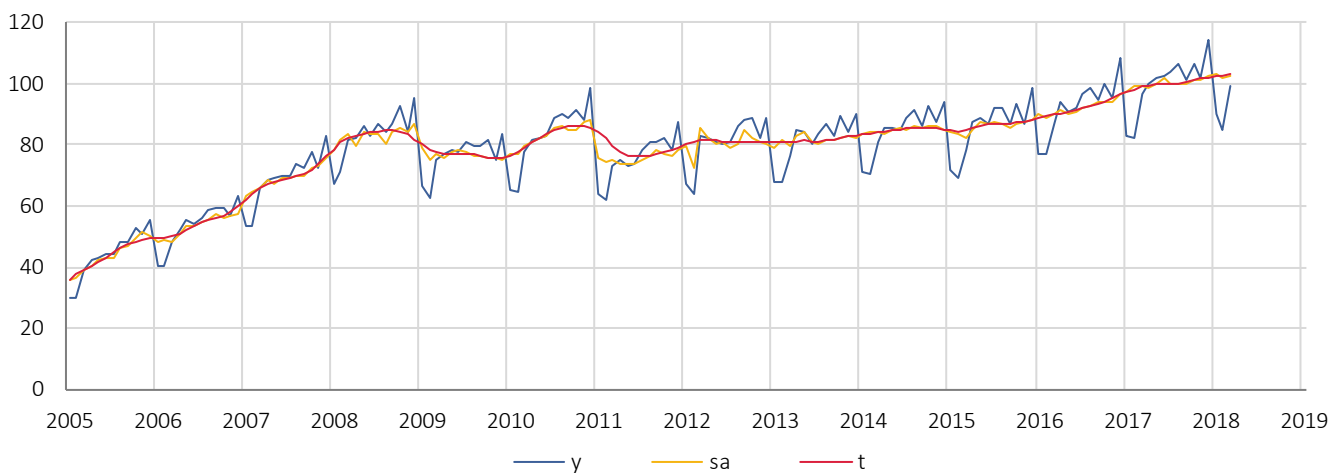
	2016				2017				2018	
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q1+Q2 ¹⁾
Текуће цене	109,6	105,6	106,8	108,6	108,7	109,8	107,5	106,5	104,7	105,5
Сталне цене	109,9	107,2	106,9	106,9	104,0	104,7	104,0	103,0	103,2	103,5

¹⁾ Прогноза

Посматрано у односу на просек 2017. године, у прва три месеца 2018. дошло је до очекиваног сезонског пада у трговини на мало, како у текућим тако и у сталним ценама. Ипак, тренд је стабилан и благо растући и у току првог квартала 2018. био је изнад прошлогодишњег просека (у просеку, 2,6% у текућим, односно 1,4% у сталним ценама).

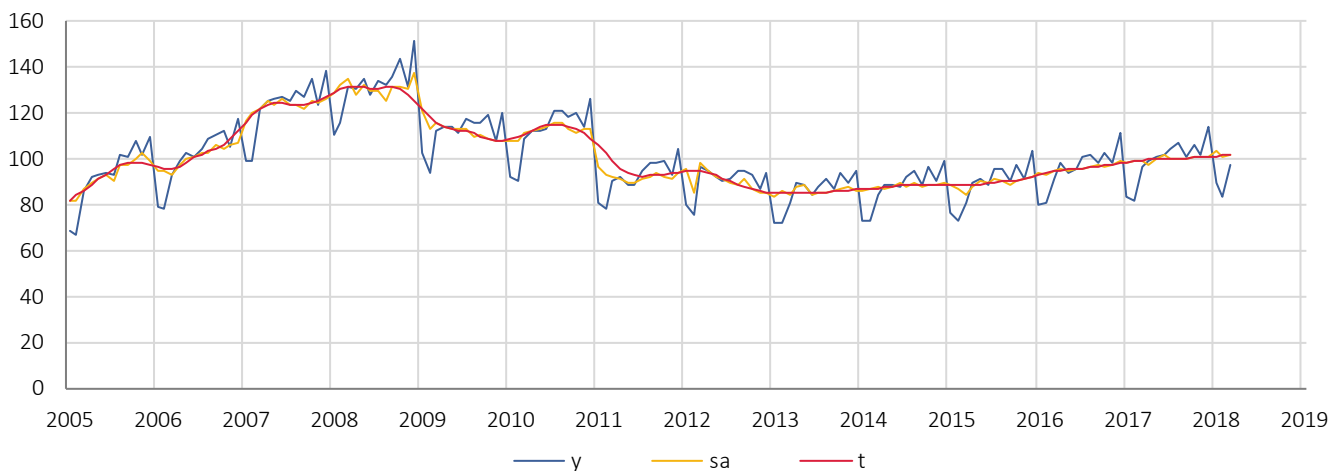
Графикон 5.1. Компоненте временске серије промета робе у трговини на мало у текућим ценама

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд циклус компонента, просек 2017 = 100)

Графикон 5.2. Компоненте временске серије промета робе у трговини на мало у сталним ценама

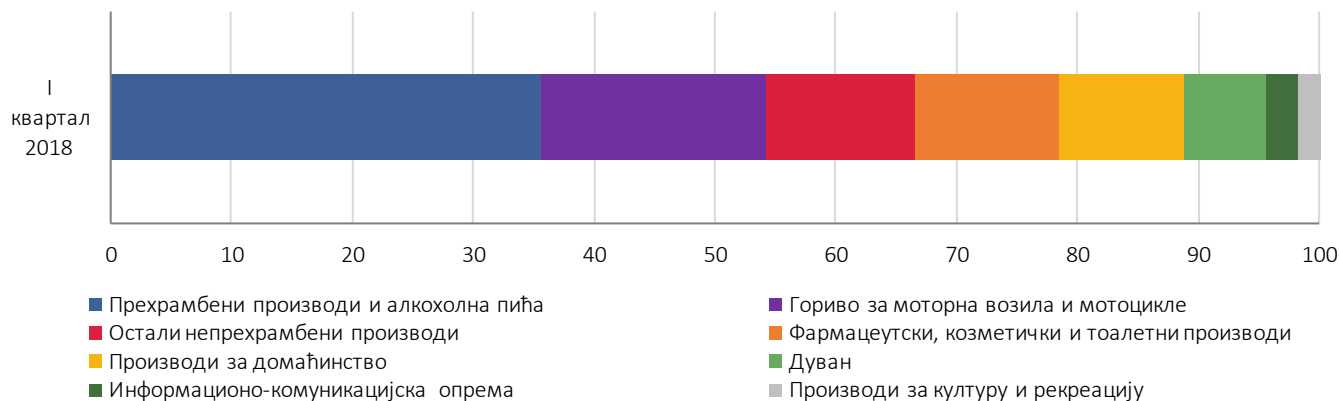
(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд циклус компонента, просек 2017 = 100)

5. Унутрашња трговина

Посматрано по **трговинским областима и робним групама**, у промету робе у трговини на мало у првом кварталу 2018. били су најзаступљенији прехранбени производи и алкохолна пића (35,7%), а затим следе гориво за моторна возила и мотоцикле (18,5%) и фармацеутски, козметички и тоалетни производи (12,0%).

Графикон 5.3. Структура промета у трговини на мало по трговинским областима и робним групама (%)

5.2. Промет робе у трговини на велико

(Област 46 Класификације делатности)

Промет робе у трговини на велико у првом кварталу 2018, у односу на исти квартал претходне године, бележи раст у текућим ценама од 4,3%.

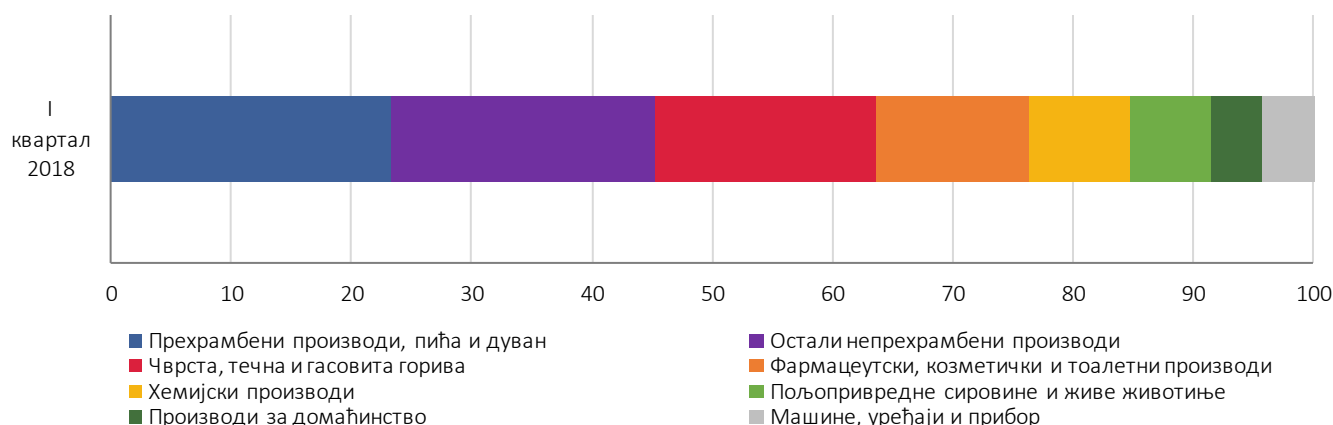
Табела 5.2. Промет робе у трговини на велико, квартални раст (%)

(квартал у односу на исти квартал претходне године)

	2016				2017				2018
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Текуће цене	102,6	100,9	99,0	100,9	109,7	106,1	108,2	107,7	104,3

Посматрано по **трговинским областима и робним групама**, у промету робе у трговини на велико у првом кварталу 2018. били су најзаступљенији прехранбени производи, пића и дуван (23,3%), а затим следе чврста, течна и гасовита горива (18,3%) и фармацеутски, козметички и тоалетни производи (12,9%).

Графикон 5.4. Структура промета у трговини на велико по трговинским областима и робним групама (%)

5.3. Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила (Област 45 Класификације делатности)

Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила у првом кварталу 2018, у односу на исти квартал претходне године, бележи раст у текућим ценама од 4,1%.

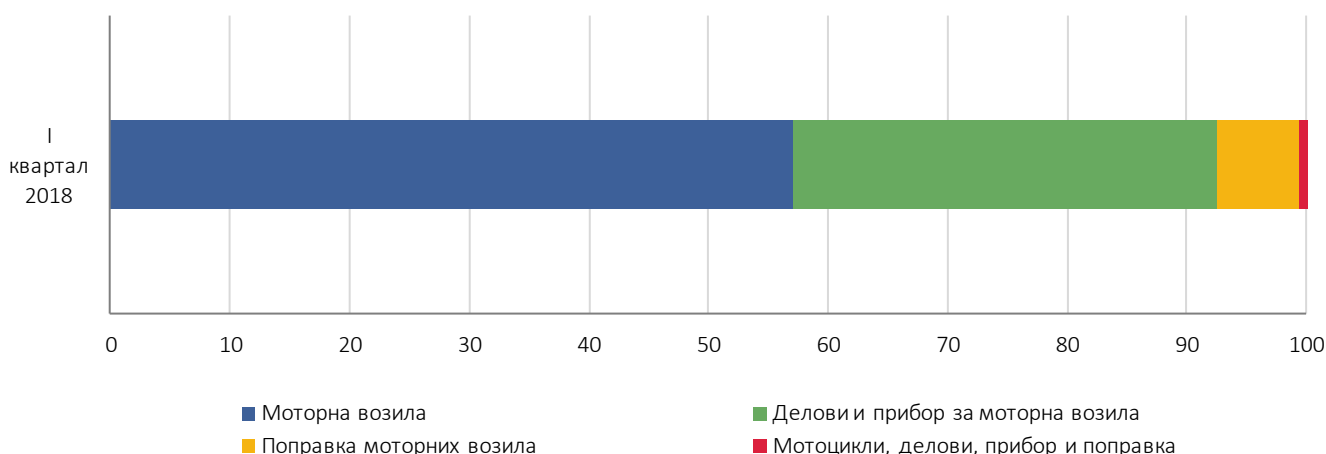
Табела 5.3. Промет робе у трговини на велико и мало и поправка моторних возила, квартални раст (%)
(квартал у односу на исти квартал претходне године)

	2016				2017				2018
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Текуће цене	124,5	129,4	114,4	115,7	121,3	113,2	114,2	109,5	104,1

¹⁾ Прогноза

Посматрано по **трговинским областима и робним групама**, у промету робе у трговини на велико и мало и поправци моторних возила у првом кварталу 2018. била су најзаступљенија моторна возила (57%), а затим следе делови и прибор за моторна возила (35,6%).

Графикон 5.5. Структура промета у трговини на велико и мало и поправци моторних возила по трговинским областима и робним групама (%)

i Напомена:

Индекси промета робе трговине на мало у сталним ценама добијени су дефлационирањем индекса у текућим ценама одговарајућим индексима потрошачких цена, из којих су искључени: вода (из комуналних система), струја и моторна возила, мотоцикли и делови.

6. Цене

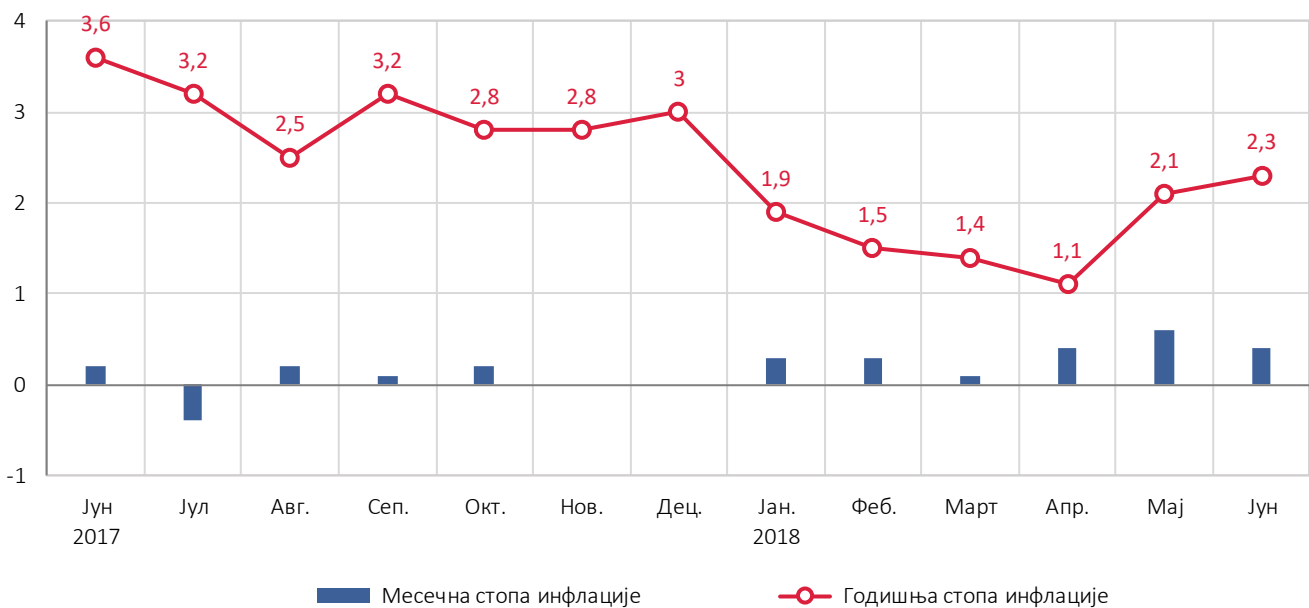
6.1. Кретање инфлације

У **првих шест месеци** 2018. године, у односу на исти период претходне године, остварен је кумулативни међугодишњи раст потрошачких цена од 1,7%. Овај резултат је незнатно изнад доње границе таргетиране инфлације Народне банке Србије за 2018. годину, од 3,0±1,5%.

У **јуну** текуће године, потрошачке цене су међугодишње повећане за 2,3%, што је највећи међугодишњи раст од почетка године.

Према прогнозама РЗС-а, очекује се да ће се у наредном периоду потрошачке цене постепено повећавати, услед очекиваног бржег раста домаће тражње, повољних кретања на тржишту рада и код зарада, и слабљења ефекта базе. Прогнозирани раст цена у прва три квартала 2018. године износи 2,0% међугодишње (табела 6.1).

Графикон 6.1. Стопа инфлације мерена индексима потрошачких цена, јун 2017 – јун 2018.

Табела 6.1. Међугодишње стопе раста, 2016 – Q2 2018. (%)

(квартал у односу на исти квартал претходне године)

	2016				2017				2018		
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q1+Q2+Q3 ¹⁾
Потрошачке цене (ИПЦ)	1,5	0,5	1,0	1,5	3,1	3,7	3,0	2,9	1,6	1,7	2,0

¹⁾ Прогноза

Речник термина

Годишња стопа инфлације – промена цена у текућем месецу у односу на исти месец претходне године, у %.

Месечна стопа инфлације – промена цена у текућем месецу у односу на претходни месец, у %.

Посматрано по **основним групама потрошње** у оквиру индекса потрошачких цена, кумулативни међугодишњи раст од 1,7% у прва два квартала 2018. године највише је био условљен доприносом раста следећих група производа:

- **Храна и безалкохолна пића (допринос 0,6 п.п.)**

Имајући у виду високо учешће ове групе у укупној структури потрошње (31,7%), јасно је да је раст ИПЦ-а највише опредељен растом њених цена. У оквиру ове групе највећи допринос кумулативном индексу имали су следећи производи: воће (0,2 п.п.), поврће (0,2 п.п.), безалкохолних пића (0,1 п.п.) и хлеба и житарица (0,1 п.п.).

На основу анализе сезонске компоненте **воћа и поврћа** (почев од првог квартала 2007. године) утврђено је да утицај ове групе на раст укупних потрошачких цена након другог квартала, у просеку, почиње да се смањује – у трећем кварталу је чак и негативан, једино још у четвртном кварталу значајан утицај на раст цена хране, у просеку, има цена поврћа.

Што се тиче утицаја цене **хлеба и житарица**, важно је напоменути да се, и поред повољне агрометеоролошке ситуације и очекиваних виших приноса пшенице у Србији, на европском тржишту и Црноморском региону, у овогодишњој сезони очекује знатно нижи принос пшенице и жита. Како је цена жита на тржишту Србије под великим утицајем цена ових великих међународних тржишта, то је утицало и на раст цене жита и на берзи у Србији, што је био добар знак за домаће пољопривредне произвођаче али не и за потрошаче производа. Сходно томе, евидентниран благи раст цена производа хлеба и житарица у другом кварталу последица је очекивања кретања цене пшенице на светским берзама, док су, са друге стране, залихе жита ниске услед лоше прошлогодишње сезоне у Србији.

Посматрано са аспекта груписаних производа, у структури цена хране и безалкохолних пића највећи допринос расту дала је **непрерађена храна** (0,4 п.п.), док је **прерађена храна** имала мањи утицај (0,2 п.п.).

- **Алкохолна пића и дуван (допринос 0,4 п.п.)**

У оквиру ове групе највећи допринос долази од раста цена **дувана** (0,4 п.п.). Наиме, у питању је директна последица усаглашене акцизне политике, према којој се, сагласно акцизном календару 2018–2020, сваког јануара и јуна специфична акциза на цигарете повећава за 1,5 динара, уз зарачунату и пропорционалну акцизу (од 33,0%) на цигарете и придодат ПДВ. Ове тенденције ће за неколико година довести цену цигарета у Србији на ниво који се, у просеку, плаћа у земљама Европске уније.

Важно је напоменути и то да се учешће цене дувана у укупним потрошачким ценама у последњих неколико година константно смањује, што је последица смањења конзумирања, тј. издвајања новца од стране потрошача. То је разлог што и у прва два квартала 2018. године, и поред раста цена цигарета, њихов допринос има благо опадајућу тенденцију у поређењу са истим периодима из претходних година.

- **Становање, вода, ел. енергија, гас и друга горива (допринос 0,2 п.п.)**

Укупан кумулативни раст цена ове групе производа у прва два квартала 2018. године превасходно је условљен растом цена чврстих горива и цена електричне енергије за домаћинство.

На крају другог квартала, услед раста цене угља и дрвета на тржиштима земаља у окружењу и спекулативних флукуација на домаћем тржишту, раст цена **чврстих горива** износио је 5,1%, доприносећи укупном кумулативном расту потрошачких цена од почетка године за 0,1 п.п.

Раст цена **електричне енергије за домаћинство** последица је раста цена струје од 2,1% и њен укупан допринос стопи раста потрошачких цена на крају другог квартала износио је 0,1 п.п.

- **Рекреација и култура (допринос 0,2 п.п.)**

Са кумулативним растом од 18,6%, у овој групи производа највећи позитиван допринос имале су цене **пакет-аранжмана**, доприносећи расту укупних потрошачких цена за 0,1 п.п. Услуге за културе допринеле су расту са 0,1 п.п.

6. Цене

- **Транспорт (допринос 0,1 п.п.)**

У структури ове групе производа полугодишњи раст цена **горива и мазива за путничке аутомобиле** од 2,4% анулирао је полугодишњи пад цена аутомобила од 3,2%. Наиме, још од почетка године велике флукуације на светском тржишту условиле су константан благи раст цене нафте, што се одразило на раст цене горива. Државна захватања, услед повећања акциза (и сходно томе већег ПДВ-а, због веће основице) у прва два квартала, износила су 2,63 динара по литри бензина, и дизела за 3,07 динара, у просечној малопродајној цени.

Као резултат таквих тенденција, укупан кумулативан раст цена горива и мазива за путничке аутомобиле резултирао је доприносом укупној међугодишњој стопи раста потрошачких цена од 0,1 п.п.

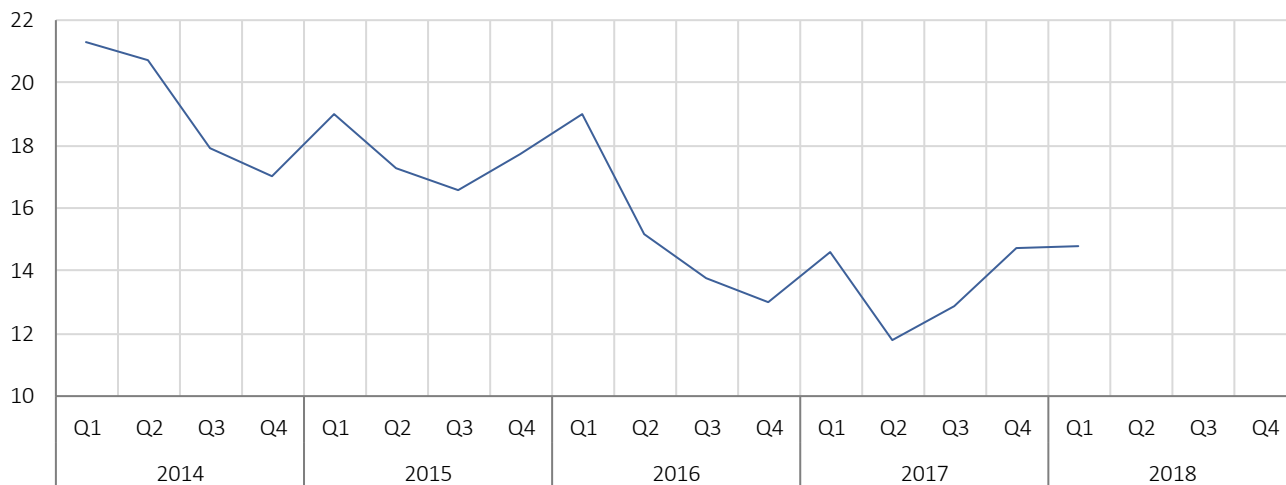
Графикон 6.2. Доприноси кумулативној стопи раста потрошачких цена по компонентама, п.п.

У Србији је у првом кварталу 2018. године било запослено 2,688 милиона лица, а незапослено 468,7 хиљада лица⁴.

У овом периоду, стопа незапослености је благо порасла – са 14,7% у Q4 2017. на 14,8% у Q1 2018. Иако је број незапослених лица мањи него у Q4, стопа незапослености је порасла због смањења контингента радне снаге. Премда кретање стопе незапослености има опадајућу тенденцију, оно у себи садржи сезонску компоненту коју, због недовољне дужине серије, за сада није могуће елиминисати.

Графикон 7.1. Кретање стопе незапослености у периоду 2014 – Q1 2018, квартална периодика; лица старости 15 и више година

У поређењу **са истим кварталом претходне године**, број незапослених повећан је за 3,5% (са 452,8 хиљада на 468,7 хиљада). Истовремено, за 1,4% повећан је и број запослених (са 2,652 милиона у Q1 2017. на 2,688 милиона у Q1 2018. године).

У поређењу **са претходним кварталом**, Q4 2017, број незапослених смањен је за 6,9 хиљада лица, а број запослених за 75,3 хиљаде лица.

Табела 7.1. Тржиште рада, квартални подаци

	Актуелни квартал	Претходни квартал		Исти квартал претходне године	
	Q1 2018	Q4 2017	промена, %	Q1 2017	промена, %
Незапослени	468,7	475,6	-1,5	452,8	3,5
Запослени	2 688,3	2 763,6	-2,7	2 652,2	1,4
	учешће, у %	учешће, у %	промена, %	учешће, у %	промена у %
Стопа незапослености	14,8	14,7	0,7	14,6	1,4
Стопа запослености	45,1	46,3	-2,6	44,2	2,0

Стопа незапослености **младих** (од 15 до 24 године) у Q1 2018 износила је 34,6%, што је више у односу на претходни квартал (када је износила 33,3%), али је нижа у поређењу са Q1 2017, када је износила 37,1%. Највиша стопа незапослености младих забележена је у Региону Јужне и Источне Србије (44,7%), а најнижа у Војводини (27%).

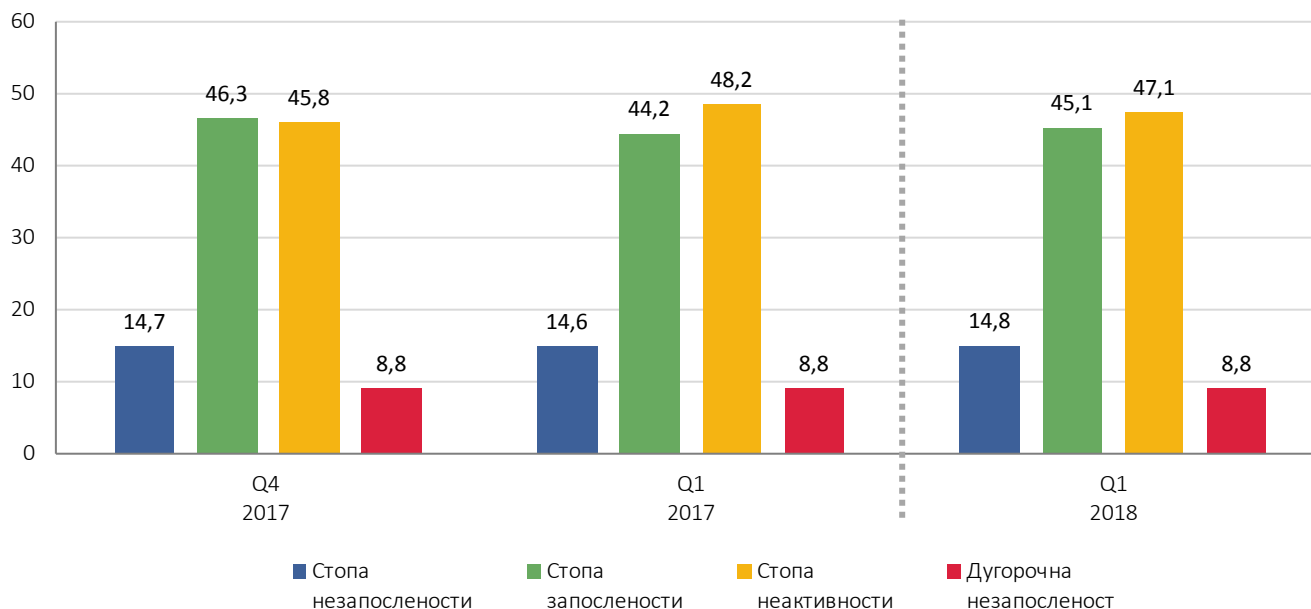
⁴ Сви подаци су преузети из Анкете о радној снази.

7. Тржиште рада

Дугорочна незапосленост (учешће лица незапослених дуже од годину дана у активном становништву старости 15 и више година) на истом је нивоу као у Q4 2017. и Q1 2017. и износи 8,8%.

Уз повремене осцилације, у поређењу и са Q4 2017, и са Q1 2018. године – најважнији контингенти тржишта рада остају на стабилним нивоима.

Графикон 7.2. Тржиште рада – актуелни квартал, претходни квартал и исти квартал претходне године

Посматрано према **полу**, незапосленост је у Q1 2018. била мања код мушкараца него код жена: 14,1% активних мушкараца и 15,8% активних жена било је незапослено у овом периоду. У поређењу са Q4 2017, стопа незапослености мушкараца остала је иста, а код жена се повећала за 0,4 п. п. Незапосленост мушке популације смањена је у Београдском региону (са 15,5% на 12,2%) и у Региону Шумадије и Западне Србије (са 14,4% на 13,6%), а повећана је у Војводини (са 12,5% на 12,7%) и Региону Јужне и Источне Србије (са 14,2% на 18,65%).

Супротно оваквим кретањима, незапосленост жена је опала у регионима Војводине (са 14,2% на 13,2%) и Јужне и Источне Србије (са 19,4% на 17,8%), а повећана је у Београдском региону (са 13,1% на 14,5%) и Региону Шумадије и Западне Србије (са 16,1% на 18,2%).

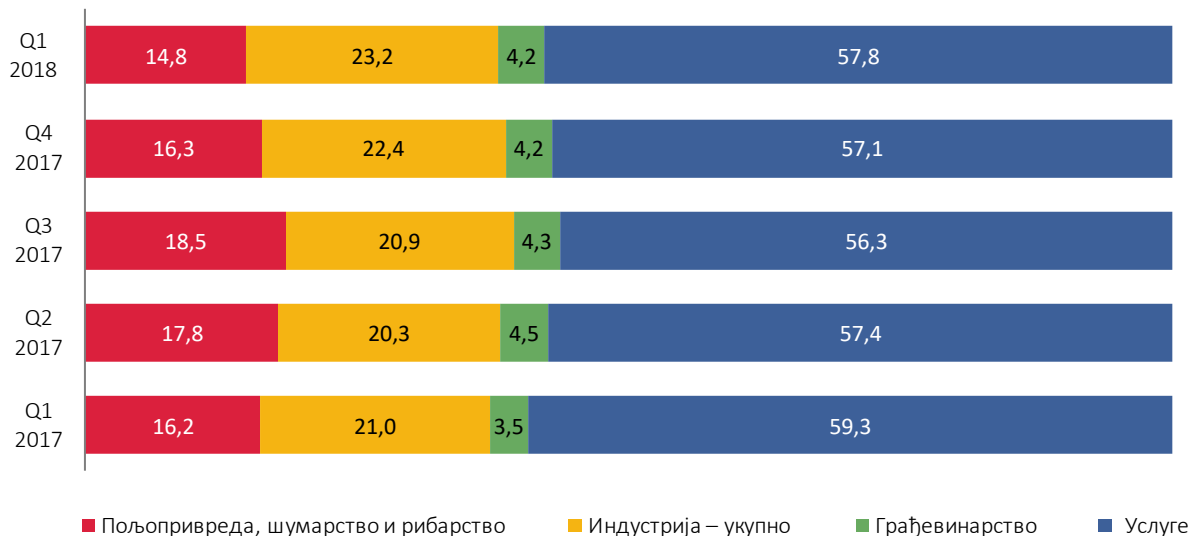
Посматрано према **статусу**, у односу на претходни квартал дошло је да смањења броја запослених лица у свим категоријама: највећи пад је евидентиран код samozапослених и помажућих чланова домаћинства (8,1% и 10,2%, респективно).

Табела 7.2. Запосленост по статусу, поређење Q1 2018 – Q4 2017.

	Q4 2017	Q1 2018	Промена у %
Запослена лица – укупно	2 763,6	2 688,3	-2,7
Самозапослени	642,6	590,3	-8,1
Запослени радници	1 964,9	1 957,7	-0,4
Помажући чланови домаћинства	156,1	140,2	-10,2

Највећи број запослених забележен је у услужном сектору (58%), затим у индустрији (23%), пољопривреди (15%) и грађевинарству (4%). Овакве тенденције – пораст запослених у услужном, а пад у осталим секторима – присутне су и у глобалној економији и код нас, и у складу су са десетогодишњим трендовима.

Графикон 7.3. Удео запослених по секторима (%)

Речник термина

Незапослени су лица старости 15 и више година која у посматраној седмици нису обављала ниједан плаћени посао, нити су имала посао са којег су одсуствовала и на који су могла да се врате након истека одсуства.

Запослени су лица старости 15 и више година која су најмање један сат у посматраној седмици обављала неки плаћени посао (у новцу или природи), као и лица која су имала запослење, али која су у тој седмици била одсутна са посла.

Активно становништво (радну снагу) чине сва запослена и незапослена лица старости 15 и више година.

Стопа запослености представља проценат запослених у укупном становништву старом 15 и више година.

Стопа незапослености представља проценат незапослених у укупном броју активних становника старих 15 и више година.

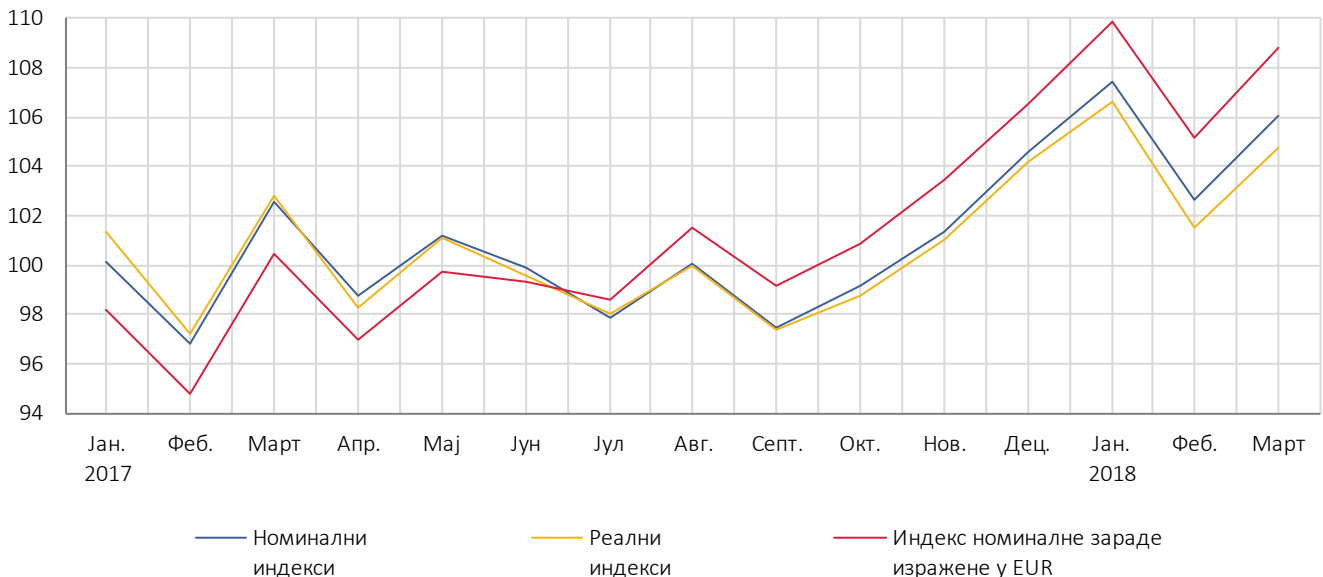
Стопа активности представља проценат активног становништва у укупном становништву старом 15 и више година.

8. Зараде

8.1. Просечна зарада без пореза и доприноса

Просечна зарада без пореза и доприноса исплаћена у Србији у првом кварталу 2018. године износила је 49 088 РСД. У односу на исти период претходне године, номинално је виша за 5,5%, а реално за 3,8%. У односу на претходни квартал, тј. Q4 2017, номинално је виша за 3,6%, а реално за 2,9%.

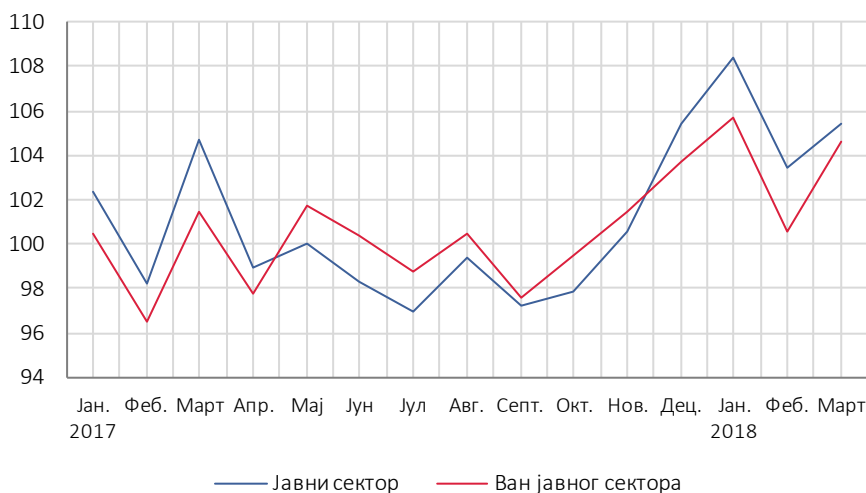
Графикон 8.1. Зараде без пореза и доприноса, кретање номиналних и реалних индекса
(просек 2017=100)

Посматрајући кретање зарада од почетка 2017. године, најпре се уочава нешто виши ниво номиналних и реалних зарада израженим у РСД у односу на кретање зарада изражено у еврима. Међутим, јачањем домаће валуте, од јуна 2017. зарада у еврима почиње да расте брже од зараде у РСД. Након тога, кретање зарада у динарима и еврима остаје усклађено и стабилизовано до краја посматраног периода (тј. до првог квартала 2018. године).

Такође, захваљујући стабилној инфлацији, током читавог посматраног периода забележено је и усклађено кретање номиналних и реалних зарада. Тек у првом кварталу 2018. јавља се незнатна дискрепанција у погледу кретања номиналног и реалног индекса (због нешто бржег раста потрошачких цена у прва три месеца 2018).

Графикон 8.2. Зараде без пореза и доприноса у јавном сектору и ван јавног сектора, реални индекси
(просек 2017=100)

Просечна зарада без пореза и доприноса у Q1 2018. износила је 55 345 РСД у јавном, а 45 880 РСД ван јавног сектора. У посматраном периоду од 15 месеци, ниво зарада у јавном сектору био је већи у прва четири месеца 2017. године, као и у периоду од децембра 2017. до марта 2018. године.

Графикон 8.3. Просечне зараде без пореза и доприноса, по запосленом, у јавном сектору, период јануар–март 2018.

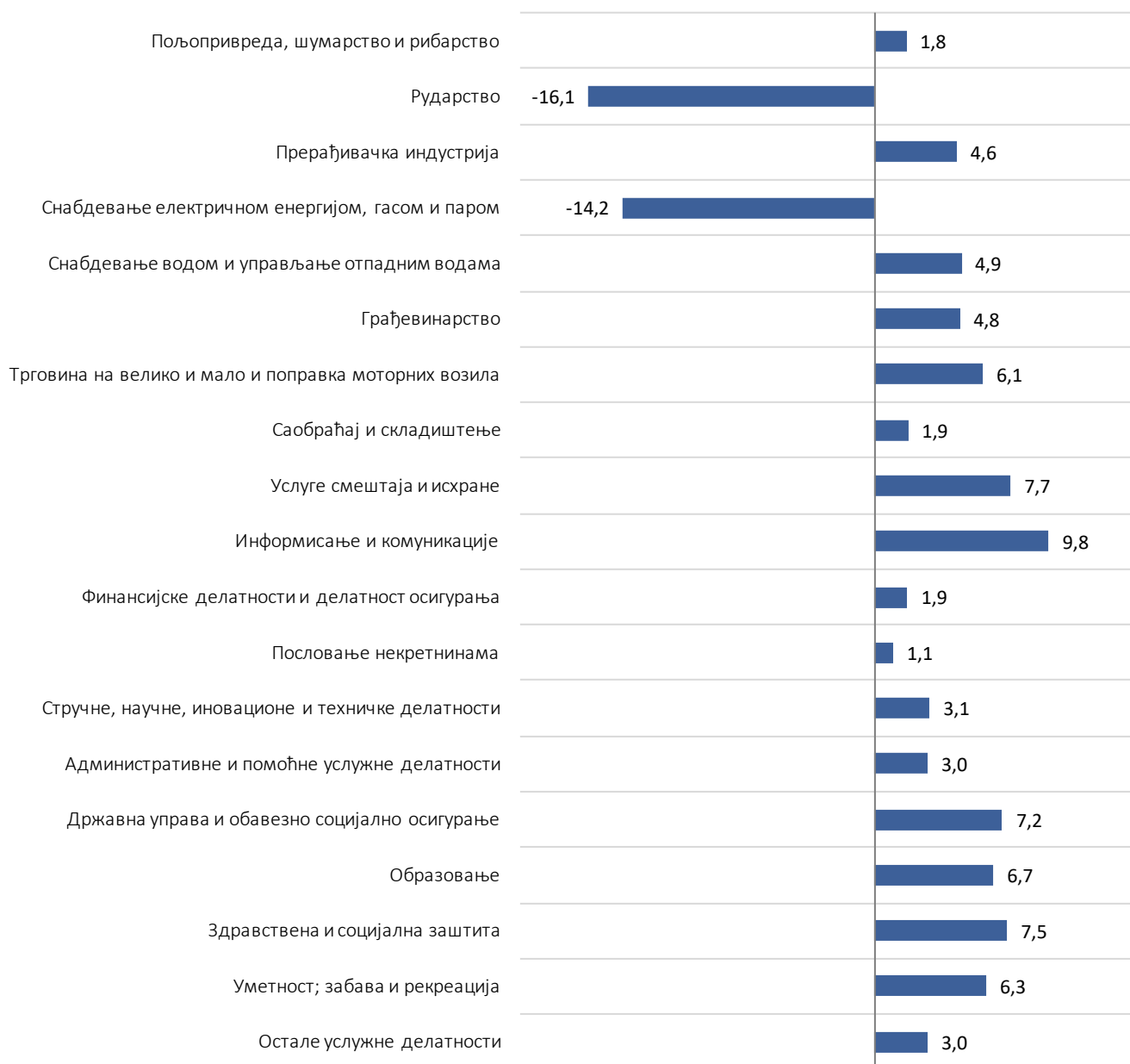

Поређењем зарада без пореза и доприноса по **секторима делатности**, запажа се да је највећи реалан раст у првом кварталу 2018. године, у поређењу са истим периодом 2017, остварен у сектору Информисање и комуникације (9,8%), а затим у секторима Услуге смештаја и исхране (7,7%) и Здравствена и социјална заштита (7,5%). Пад је забележен у два сектора – Рударство (16,2%) и Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација (14,2%).

Највиша зарада без пореза и доприноса у првом кварталу 2018. исплаћена је у сектору Финансијске делатности и делатности осигурања: 91 294 РСД, затим у сектору Информисање и комуникације 84 660 РСД, у сектору Снабдевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација 78 625 РСД и у Рударству 74 253 РСД. У свим осталим секторима зараде се крећу у интервалу од 31 673 РСД (Услуге смештаја и исхране) до 58 886 РСД (Стручне, научне, иновационе и техничке делатности).

8. Зараде

Графикон 8.4. Кретање реалних зарада без пореза и доприноса, сектори КД
(Q1 2018. у односу на исти период 2017)

Посматрано по **регионима**, највиша просечна зарада без пореза и доприноса у Q1 2018. исплаћена је у Београдском региону и износи 59 873 РСД. У свим осталим регионима зарада је била испод 50 000 РСД – у Војводини је износила 46 499 РСД, у Региону Шумадије и Западне Србије 42 531 РСД, а у Региону Јужне и Источне Србије 43 694 РСД.

Од средине 2014. године туристичка активност у Србији бележи пораст; ово позитивно кретање настављено је и у првом кварталу 2018. године.

9.1. Ноћења туриста

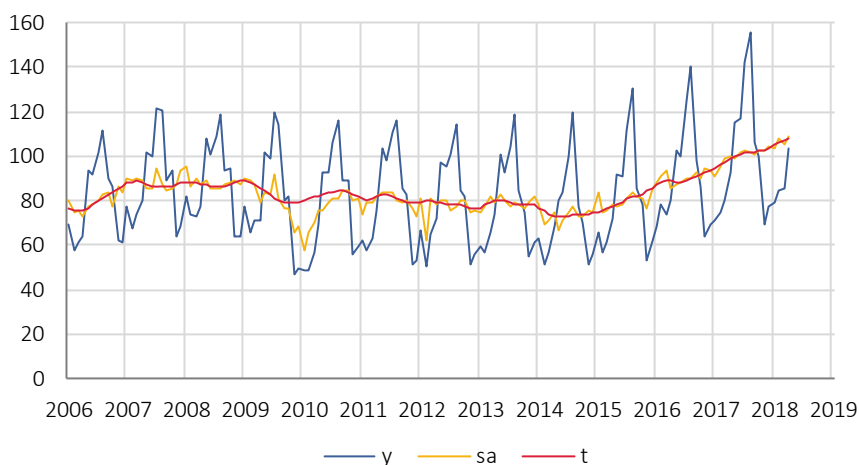
Кључни индикатор статистике туризма – **укупан број ноћења** – рефлектује како број туриста, тако и дужину њиховог боравка на одређеној дестинацији.

Мерено бројем ноћења, туризам у Србији је најпре прошао кроз фазу раста промета у периоду 2005–2008. Са 2009. годином долази фаза контракције, која траје и наредне године, а од 2011. до 2013. године уследио је период стагнације, у коме се просечан број ноћења туриста задржао на око 6,6 милиона годишње. У 2014. години, због временских непогода у мају, са падом броја ноћења за 7,3% у односу на 2013, туристички промет је поново доживео снажну контракцију. Међутим, упркос неповољним временским условима на самом почетку туристичке сезоне, 2014. је година која је обележила почетак експанзивног раста туристичке активности у Србији.

На следећим графиконима приказане су компоненте временских серија ноћења туриста (укупно, домаћи туристи и страни туристи). Број ноћења је приказан као индекс у односу на базну 2017. годину (просек 2017 = 100). Ове серије имају веома изражене сезонске флукуације са највећим вредностима у летњој сезони. Такође је приметан и пораст активности у јануару сваке године, узрокован новогодишњим и божићним празницима.

Графикон 9.1. Компоненте временске серије укупних ноћења туриста

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд циклус компонента, просек 2017 = 100)

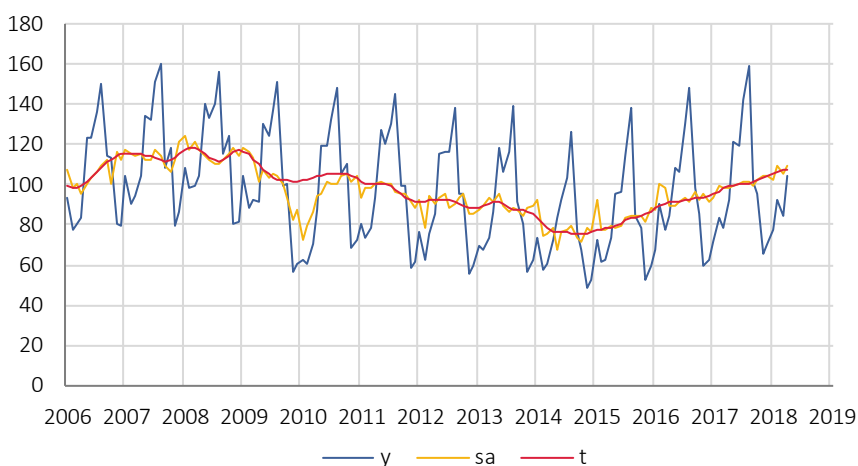

У периоду јануар–март 2018. регистровано је 1,7 милиона ноћења, што је за 10,7% више него у истом периоду 2017. године.

Раст је стабилан од средине 2014. године, па се добри резултати очекују и у наредном периоду.

Графикон 9.2. Компоненте временске серије ноћења домаћих туриста

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд циклус компонента, просек 2017 = 100)

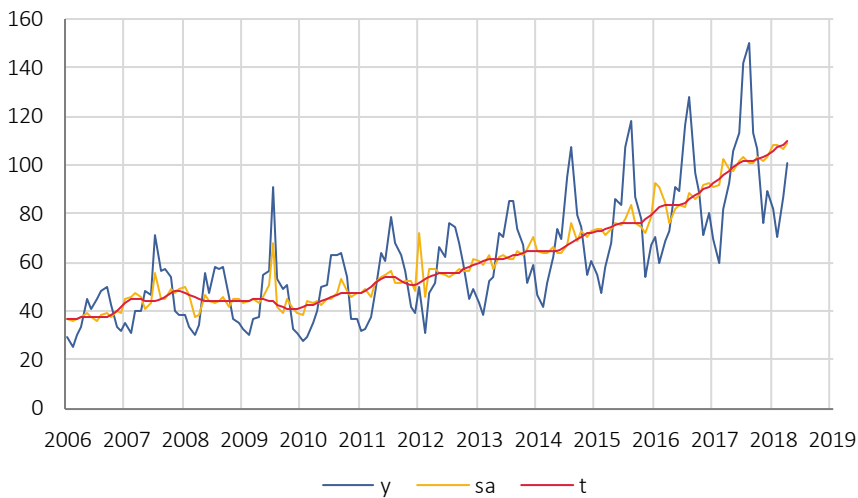
У првом кварталу 2018. године домаћи туристи су остварили 1,1 милион ноћења, што је за 9,2% више ноћења него у првом кварталу претходне године. Ова група туриста још увек представља већину посетилаца у Србији, тј. 63% укупног броја ноћења.

Како су домаћи туристи у прошлости имали доминантан утицај на целокупну туристичку активност, њихово кретање је слично кретању укупног броја ноћења.

9. Туризам

Графикон 9.3. Компоненте временске серије ноћења страних туриста

(y – оригинална серија, sa – серија са искљученом сезонском компонентом, t – тренд циклус компонента, просек 2017 = 100)

С друге стране, број ноћења страних туриста бележи снажнији раст: 13,5% у односу на први квартал 2017, тј. 633 хиљаде ноћења у овом периоду.

Тренд раста постоји од почетка 2000. године и све је снажнији, што указује на то да ће, у наредном периоду, страни туристи имати све већи утицај на укупне резултате туризма у Србији. Поређења ради, удео ноћења страних туриста у укупном броју ноћења у првом кварталу 2008. године износио је 26,8%, док је у првом кварталу 2018. повећан на 37%.

Табела 9.1. Ноћења туриста, квартални раст (%)

(квартал у односу на исти квартал претходне године)

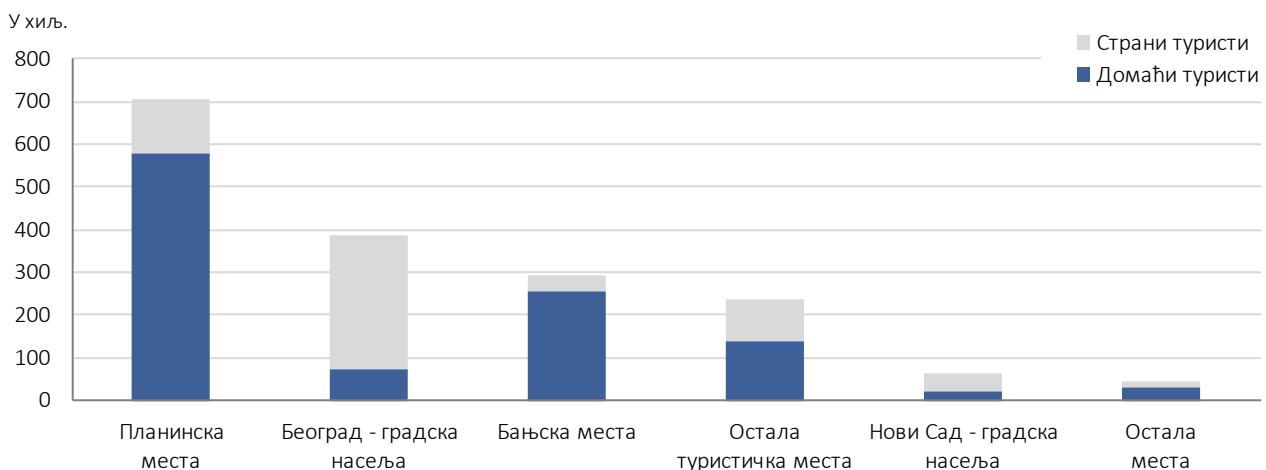
	2016				2017				2018
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
Укупно	120,6	110,7	110,8	113,8	101,6	115,0	111,5	112,0	110,7
Домаћи туристи	118,9	113,0	111,6	109,4	99,4	110,8	107,5	111,3	109,2
Страни туристи	124,0	106,6	109,4	120,5	105,8	123,1	118,6	113,0	113,5

9.2. Најважнија туристичка места

Изражено бројем ноћења туриста, најфреквентније посећивана туристичка места у Q1 2018. била су **планинска места**, са око 702 хиљаде остварених ноћења, што представља 40,1% укупног броја ноћења у Републици Србији. Од тога је 423 хиљаде ноћења остварено у највећим центрима зимског туризма – Копаонику и Златибору. Посетиоци планина су већином били домаћи туристи (82,1% ноћења).

Према фреквенцији посећености туристичких места следи **Град Београд** са око 385 хиљада ноћења, а затим **бањска места** са 294 хиљаде ноћења. Најпосећеније бање су биле Врњачка (73 хиљаде ноћења) и Сокобања (37 хиљада ноћења).

Графикон 9.4. Ноћења туриста по изабраним туристичким местима, Q1 2018.

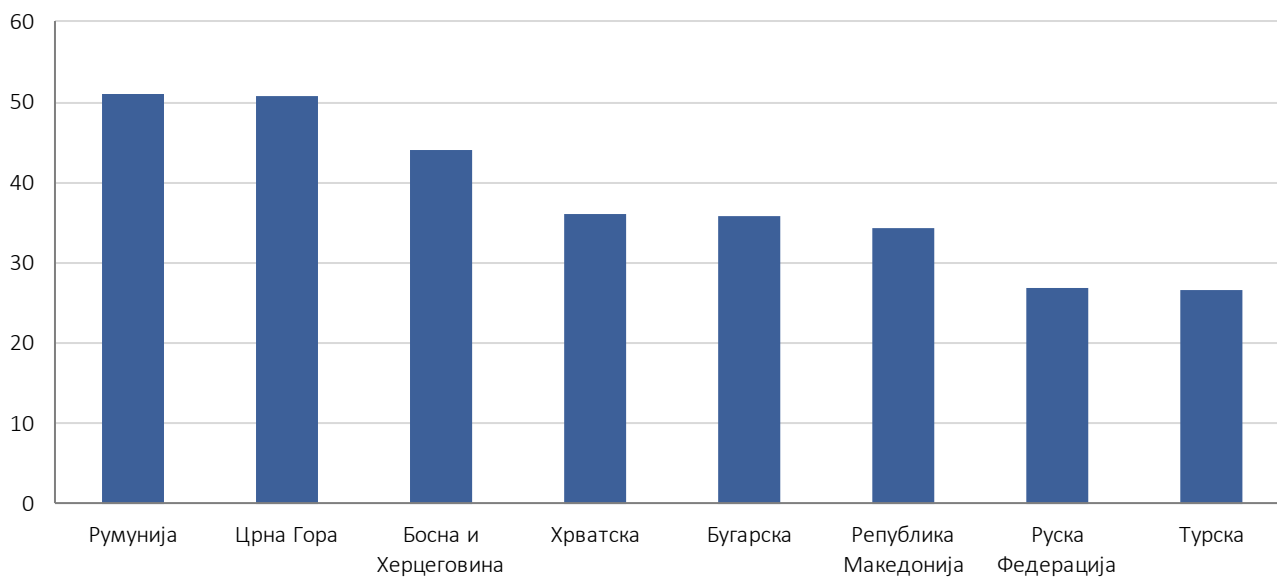
9.3. Земља порекла страних туриста

У првом кварталу 2018. године Србију су посетили страни туристи из преко педесет различитих земаља.

Посматрано према земљама из којих долазе, највише ноћења су остварили посетиоци из суседних држава – Румуније, Црне Горе, Босне и Херцеговине, Хрватске, Бугарске и БЈРМ, а затим следе руски и турски туристи. Посетиоци из ових земаља су остварили 48,3% укупног броја ноћења страних туриста у прва три месеца 2018. године.

Графикон 9.5. Ноћења страних туриста по земљама из којих долазе, Q1 2018.

У хиљ.

Група за дисеминацију и односе са јавношћу
Тел.: 011/24-01-284
Имејл: stat@stat.gov.rs

Библиотека
Тел.: 011/24-12-922, лок. 251
Имејл: biblioteka@stat.gov.rs

Број страна: 39
Тираж: 30

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

311

ТРЕНДОВИ = **Trends** / Република Србија.
Републички завод за статистику ; за издавача
Миладин Ковачевић . - 2004 (март) - . -
Београд (Милана Ракића 5) : Републички
завод за статистику , 2004- (Београд :
Републички завод за статистику) . - 29 **cm**

ISSN 1820-1148 = Трендови - Република
Србија. Републички завод за статистику
COBISS. SR-ID 114642700

